

Handlingsprogram 2023-2026
inkl. økonomiplan 2023-2026
og
årsbudsjett 2023

1. Kommunedirektørens helhetlige vurdering

Kommunedirektøren legger med dette frem budsjettforslag for 2023 og handlingsprogram for økonomiplanperioden 2023 – 2026.

Verden har endret seg dramatisk siden det siste budsjettet ble fremlagt: Krig i Europa, en ulmende pandemi, stigende renter, prisrekord på strøm og en skjør global økonomi.

Våler kommune har hatt høyere inntekter en budsjettert de to siste årene. Økte fondsavsetninger gir oss en trygghet hvor vi har avsatt midler som kan brukes i dårligere tider. Våler er en vekstkommune. Det innebærer at vi må omstille oss samt øke produksjonen for å kunne levere gode tjenester.

Vi har en relativ ung befolkning. Flere barn og unge medfører at vi må satse ekstra på denne aldersgruppen. Ikke bare for å etterkomme konkrete tjenestebehov, men også for å bevare og fremme sosial- og samfunnsmessig tilhørighet.

Planlegging av ny ungdomsskole, påbygg av barneskolen med svømmehall, bibliotek samt mulighet for å utvikle en felles møteplass går sin gang. Elever og lærere har hatt en utfordrende tid bak seg i midlertidige skolelokaler, og vil måtte smøre seg med tålmodig litt til.

I tillegg til de store investeringene som kommer i skolebygg, har kommunedirektøren også foreslått midler til utbedring av vann- og kloakk samt en ikke ubetydelig sum som er tenkt til å investere for å redusere strøm og energi kostnadene. Dette er investeringer som på sikt vil gi en bedre kommuneøkonomi.

Vi bygger kapasitet og kunnskap rundt endringer vi skal igjennom. Den digitale transformasjonen krever at vi har søkelys på IKT sikkerhet og personvern når vi nå videre skal bruke teknologi for å forbedre og effektivisere tjenestene.

Budsjett- og økonomiplan 2023 – 2026, er laget i en tid med stor usikkerhet. Økonomiplanen som legges frem for de neste fire årene viser nøkternhet, men også ansvarlighet på alle områder. Vi har ingen garantier for morgendagen, men jeg mener allikevel at vi skal kunne levere gode tjenester til innbyggerne også i de kommende årene.

Våler, 10. november 2022

Ivar Nævra

Kommunedirektør

1.1 Økonomiske rammer

Statsbudsjettet

Forslag til statsbudsjett for 2023 ble lagt fram 6. oktober 2022. Statsbudsjettet vedtas endelig innen 15. desember 2022. Regjeringens budsjettforslag innebærer en realvekst i kommunesektorens samlede og frie inntekter er beregnet til forholdsvis 3,3 mrd. og 8,9 mrd. kroner når man måler fra anslag til regnskap for 2022. Realveksten i de samlende og frie inntektene til kommunesektoren i 2022 er nå beregnet til henholdsvis -7,4 mrd. og -13,3 mrd. kroner. Skatteinntektene til kommunesektoren i 2022 knyttet til inntekt og formue er beregnet til å bli 2,4 mrd. kroner høyere enn lagt til grunn i Revidert nasjonalbudsjett 2022, som kan være med å dempe inntektsnedgangen for noe ned for 2022. Samtidig er den kommunale deflatoren/ pris- og kostnadsveksten for 2022 oppjustert fra 3,7 pst til 5,3 pst. (Anslag for deflatoren er beheftet med usikkerhet da den er laget på et tidligere tidspunkt.)

For Våler kommune er regjeringens anslag for de frie inntektene for 2023 på 392,7 mill. kroner. Det vil si en anslått vekst fra 2022 til 2023 på 4,4 %. I samme periode er anslått landsgjennomsnittlig vekst på 3,5 %. Veksten i frie inntekter er regnet fra anslag på regnskap for 2022 i statsbudsjettet 2023. Siden en ikke kjenner de endelige skatteinntektene for 2023 før i januar 2024, er det gjort et anslag på hvor store skatteinntektene for 2023 vil være. Foruten demografikostnader og økte lønns- og pensjonskostnader må følgende tiltak som innlemmes i rammetilskuddet fra 2023 dekkes av de frie midlene:

- Helsestasjon/skolehelsetjenesten, 1,268 mill. kroner
- Kompensasjon ansvarsovertagelse barnevern 3,218 mill. kroner
- Grunnskoletilskudd 2,074 mill. kroner

Netto driftsresultat

Netto driftsresultat er et av de viktigste nøkkeltallene i kommunesektoren og er en hovedindikator for målet på økonomisk balanse. Netto driftsresultat viser årets driftsoverskudd etter at driftsutgiftene er dekket, samt renter og avdrag er betalt. Netto driftsresultat gir et uttrykk for hva kommunen sitter igjen med til eventuell egenkapitalfinansiering av investeringer og/eller avsetninger på fond til senere års drift. Netto driftsresultat er å anse som tilfredsstillende dersom det over tid utgjør minst 1,8 %. For å ha en robust kommuneøkonomi bør kommunen på sikt tilstrebe å nå dette målet.

I likhet med kommune-Norge for øvrig utgjør også Våler kommunes lønns- og pensjonsutgifter den største andelen av driftsbudsjettet. Ved utgangen av andre tertial 2022 ligger det an til tilnærmet budsjettbalanse for 2022.

Gjeldsnivå

Gjeldsnivået er sentralt i vurderingen av kommunens økonomi. Kommunen har begrenset med egenkapital og må derfor låne penger til å bruke på investeringer, noe som er normalt for store investeringer. Total gjeldsportefølje (hvor gjeld til selvkost og Husbanklån til videreutlån er trukket ut) var ved inngangen til 2023 ca. 244,4 mill. Selv om Våler kommune har en bærekraftig gjeldsgrad, vil fremtidig bygging av ny skole øke gjeldsgraden betraktelig.

Budsjett 2023 | Økonomiplan 2023-26

Kommunedirektøren foreslår at investeringer i 2023 finansieres med opptak av lån. Dette vil si at det foreslås et låneopptak på 98,6 mill. eks. selvkost og husbank i 2023. Det foreslås et låneopptak på 25,3 mill. til selvkost og 8,0 mill. til Husbank til videreutlån.

Det er lagt inn investeringsmidler til bygging av ny Kirkebygden skole på 400,0 mill. kroner eks. mva. Ved utløpet av 2026 vil gjeldsgraden øke betraktelig og vil endres fra 342,8 mill. i lån i 2023 (lånegrad 65 %) til ca. 532,8 mill. mot slutten av planperioden (lånegrad ca. 100,7%). Dette inkluderer bygging av ny Kirkebygden skole med et anslag på en kostnadsramme på ca. 400,0 mill. kroner eks. mva.

1.2 Folketall og demografi

Våler kommune er fortsatt i sterk vekst. Per 2. kvartal 2022 hadde kommunen 5994 innbyggere. SSB har nedjustert sine prognoser for befolkningsvekst over hele landet, men prognosene viser likevel at Våler vil ha over 7000 innbyggere i 2030. SSBs befolkningsframskrivninger sier at Våler vil ha 7776 innbyggere i 2031, noe som vil være en vekst på hele ca. 27 % fra 2019. Veksten er størst i aldersgruppen 20-66 år.

	2019	2020	2021	2022	2023	Endring 2022 til 2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
0 - åringer	80	63	72	74	66	-8	66	66	68	68	70	71	72	74
Barnhage (1-5 år)	393	411	404	408	413	5	415	400	401	397	393	394	399	404
Barneskole (6-12 år)	560	591	585	597	607	10	625	638	631	637	639	636	634	632
Ungdomskole (13-15 år)	183	217	223	230	250	20	255	272	274	280	276	267	272	270
Videregående (16-19 år)	247	244	231	233	256	23	288	299	317	317	329	336	329	332
Voksne (20-66 år)	3424	3502	3 534	3 607	3 725	118	3 824	3 923	4 016	4 104	4 177	4 250	4 318	4 375
Eldre (67-79 år)	560	571	596	593	627	34	644	664	671	684	701	725	740	759
Eldre (80-89 år)	127	135	141	151	160	9	182	198	228	245	258	267	282	292
Eldre (90 år og eldre)	19	21	19	20	24	4	19	21	21	24	26	30	32	38
Total	5593	5755	5805	5913	6128	215	6318	6481	6627	6756	6869	6976	7078	7176

1.3 FNs bærekraftsmål

Kommunestyret vedtok i 2020 at FNs bærekraftsmål skal legges til grunn i alle planer og prosjekter i kommunen. Dette innebærer en forpliktelse for kommunen til å gjøre egne vurderinger opp mot bærekraftsmålene i alle saker. På sikt vil denne økte bevisstheten bidra til en mer bærekraftig kommune, gjennom blant annet planlegging, daglig drift og investeringer.

1.4 Samfunnsutvikling

Kommunen er fortsatt i vekst og oppmerksomheten på å ha oversikt og styring er ytterligere skjerpet. Kommuneplanens arealdel er i skrivende stund ikke vedtatt. Kommuneplanen angir rekkefølgekrav for utbygging i kommunens tre sentre. Kommuneplanen sier at utbygging i Kirkebygden skal prioriteres og at utvikling i Våk og Svinndal må underordnes. Dette på grunn av behov for kommunale investeringer i teknisk og sosial infrastruktur samt en prioritert satsing på sentrumsutvikling i Kirkebygden. Reguleringsplan for Folkestadveien vil tilrettelegge for konsentrert boligutvikling og etablering av flerleilingsboliger og sentrumsfunksjoner. Denne utbyggingen vil gi lokaler for både offentlige og private tjenester og vil være et viktig tilskudd til kommunens sentrumsutvikling. Arbeidene med vanninfrastruktur, skoleprosjekt og øvrig utbygging og investeringer i Kirkebygden prioriteres altså, men det jobbes også med å få på plass avløpskapasitet i Svinndal.

Areal, nærmiljø - samarbeid for økt verdiskaping

I vårt arbeid med utvikling av sentrum og de to øvrige sentrene i kommunen ser vi det som svært viktig å effektivisere arealutnyttelsen. Dette vil samtidig kunne bidra til å oppnå bærekraftige og velfungerende nærmiljø, der mennesker kan møtes umiddelbart utenfor egen dør. Kommunedirektøren ser nå for seg et tettere samarbeid mellom plan, folkehelse og kultur, noe som kan gi kapasitet til å gjennomføre prosjekter og tiltak for å styrke og utvikle våre tre nærmiljø.

Som en følge av at endelig vedtak av kommuneplanens arealdel har blitt forskjøvet, har ikke arbeidet med sentrumsplanen startet i 2022 slik planlagt. Arbeidet vil bli igangsatt i 2023.

Det er fortsatt høy aktivitet på planlegging av boligområder. I Kirkebygden har kommunestyret vedtatt utvidelse av reguleringsplan for Folkestadbakken, plan for Folkestadveien har vært til offentlig ettersyn og det er varslet oppstart for Folkestad 4. I Svinndal har plan for omregulering av Ingulstad 2 vært til offentlig ettersyn. I Våk har plan for Rød 2 måttet avvende vedtak av kommuneplanens arealdel, men det forventes bevegelse i dette planarbeidet etter vedtak av kommuneplanen.

I alle boligplaner tilrettelegges det nå også for en tettere boligmasse enn det vi i Våler er vant med. Tettere og mer effektiv utnyttelse av arealene er en forutsetning gjennom lover og forskrifter, men er også nødvendig for å spare grønne arealer for framtida generasjoner samt å tilrettelegge for mer effektiv transportutvikling.

De kommende investeringsbehovene på teknisk og sosial infrastruktur fremmes for kommunestyret i egen sak. Kommunedirektøren anser denne saken som et viktig verktøy for kommunens styring og kontroll på utvikling og økonomi i planperioden.

Plan for opplevelsesnæringen i Mosseregionen ble fremmet og vedtatt i 2021. Det har i 2022 blitt arbeidet med konkretisering av innholdet i planen og Mosseregionen interkommunale politiske råd (MIPR.)

Områderegulering for Gylderåsen skal legge til rette for etablering av kraftkrevende industri. Planen lå ute til offentlig ettersyn i sommer og det jobbes i skrivende stund med å forberede planen for sluttbehandling. Det forventes at planen kan fremmes for kommunestyret tidlig i 2023.

2. Staber

Stabenes rolle i organisasjonen kan beskrives slik:

Utviklingsrolle:

Bidra til, og sørge for, aktuelle forbedrings- og utviklingstiltak i organisasjonen basert på metodikk, undersøkelser, analyser og relevant forskning.

Servicerolle:

Internservice og rådgivere for kommunens ledere og merkantile støtteapparat. Sørge for at ansatte og ledere har tilstrekkelige systemer og forutsetninger for å kunne utøve sine oppgaver på en god måte.

Strategisk rolle:

Omfatter fokus på helhetlig kultur, ledelse, utvikling og omdømmebygging med brukerfokus i et langsiktig perspektiv.

Systemrolle:

Sørge for felles standarder og fagsystemer, kvalitetssikring av prosesser, oppfølging, utvikle nøkkeltall og rapportering. Dette er grunnleggende for at kommunen skal være en enhetlig, forutsigbar og seriøs arbeidsgiver.

1.1 Kommunedirektørens stab

Ansvarsområde

Tjenester og oppgaver som inngår i kommunedirektørens stab er overordnet planarbeid, samfunnsutvikling, næringsutvikling,

Situasjonsbeskrivelse

I 2023 fortsetter arbeidet med utvikling av lederne i Våler kommune. Det har vært avholdt ledersamlinger for Våler kommune hvor alle ledere med fag, økonomi og ledelse i sin stillingsbeskrivelse møtte.

Arbeidet med helhetlig internkontroll i henhold til kommunelovens paragraf 25 er igangsatt. Dette systemet vil bli implementert i 2022/2023.

Plan- og utvikling

For private reguleringsplaner vil det bli jobbet videre med reguleringsplaner for bolig både i Kirkebygden, Våk og Svinndal. Til planene vil det bli framforhandlet utbyggingsavtale med fokus på utvikling i planens nærområde.

For næringsutvikling vil detaljregulering for Folkestadveien spille en rolle, da det tilrettelegges for sentrumsretta næringsfunksjoner i denne planen. Områdeplan for Gylderåsen vil forberedes for sluttbehandling. Det jobbes videre med flere detaljreguleringer i Våler næringspark. Disse vil komme til politisk behandling i 2023. Planområdet «Folkestad næringsområde» er i kommuneplanen foreslått som område for langsiktig transformasjon. Kommunedirektøren anser det som viktig at næringsdrivende i dette området ivaretas og det vil bli lagt opp til samarbeid med disse aktørene i 2023, særlig i forbindelse med sentrumsplanen.

Arbeid med sentrumsplan vil pågå i 2023. Vesentlig i dette arbeidet vil være medvirkning fra private og frivillige aktører.

Kommunens planstrategi fra 2020 sier at det skal utarbeides flere planer innenfor alle kommunalområder. I løpet av året vil det bli startet arbeid med ny planstrategi. I dette arbeidet blir det viktig å se på kommunalområdenes kapasitet til å jobbe med planer.

I 2022 har det blitt jobbet videre med planer for- og utbygging av gang- og sykkelveier. Kommunen har inngått utbyggingsavtaler som omhandler anleggsbidrag til formålet, det jobbes med fylkets plan for kryssing av Rødsund, samt med bygging av gang- og sykkelvei mellom Augerød og næringsparken og mellom Middagsåsen og Folkestad. Dette er et tidkrevende arbeid som vil fortsette i 2023.

Staben har i 2022 jobbet med hvordan Mellom-Roos kan tilrettelegges for allment friluftsliv på best mulig måte. I skrivende stund forberedes en sak til KST som omhandler bruk og tilrettelegging av området. I 2023 blir det søkt om støtte til videre opparbeiding av området, i tråd med friluftslivsformål og konsesjon fra statsforvalteren.

Staben representerer kommunen i sekretariatet for Mosseregionen interkommunale politiske råd (MIPR.) Sekretariatet forbereder saker av regional betydning for rådet, og er arrangementskomité for Mosseregionkonferansen.

I 2022 ble det ansatt ny arealplanlegger. Dette vil kunne frigjøre tid for staben, slik at det i større grad kan jobbes mer helhetlig med samfunnsutvikling.

Merknader til driftsbudsjettet

Beløp i 1000

Drift	Regnskap 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023
Kommunedirektøren	4 888	5 800	6 000

Det er lagt inn midler til bistand for utarbeidelse av sentrumsplan og planer generelt. I tillegg er det lagt inn midler til juridisk bistand. Det er også lagt inn midler til generelle utgifter som for eksempel gjennomføring av samlinger etc.

Det er lagt inn økning på grunn av pris og lønnsvekst med 0,2 mill. kroner.

1.2 Stab økonomi, innkjøp og IT

Ansvarsområde

Økonomistyring, budsjett, regnskap, innfordring, innkjøp og IT. Det er sentraliserte oppgaver særlig knyttet mot innkjøpsfunksjonen og IT. Oppgaver som inngår i staben er administrativ ledelse og koordinering av etatene, interkommunalt samarbeid, innkjøp, sekretariat og regnskapsførsel for legater, økonomiforvaltning som budsjett, regnskap, lønn, finansforvaltning, innfordring og skatteinnkreving, eiendomsskatt. På IT området har staben ansvar for kommunens innovasjons- og utviklingsarbeid, gevinstrealisering og tilhørende styringssystemer, IT og digitalisering, samt oppfølging av kommunens samlede prosjektportefølje.

Situasjonsbeskrivelse

Økonomi

Økonomiavdelingen er styrket med en controller. Dette er tidligere daglig leder for Våler vannverk SA. Oppgavene som tilligger controller er blant annet å lede arbeidet med innføring av helhetlig internkontroll, videreutvikle systemer som økonomi, budsjett etc.

Innkjøp

Det er et relativt stort uutnyttet strategisk potensial knyttet til anskaffelser og oppfølging av avtaler. Gjennom å bygge opp nødvendig kapasitet og kompetanse blir behovsdekning bedre, det fremmer effektivisering, besparelser osv. Strategisk satsing på anskaffelser gir stor mulighet til effektivisering. Det er økende oppmerksomhet på innkjøpets betydning innenfor det offentlige, særlig knyttet til behovet for omstilling, digitaliseringens fremmarsj og de omsorgsutfordringene som er i ferd med å komme.

IT

Det er et sterkt fokus på kontinuerlig forbedring og fornying innenfor IT. Det er særdeles viktig at kommunen har høy kvalitet på støttefunksjoner, slik at ansatte i de ulike sektorene kan fokusere på å levere gode tjenester til innbyggerne og at innbyggerne får mest mulig ut av de verdier som kommunen forvalter på deres vegne. Gjennomgangen har bla. innbefattet lisensiering, utstyr, rutiner og rammeavtaler.

I 2023 blir Våler kommunes første år hvor drift av IT utføres av Ikomm AS. Staben er styrket med en ny medarbeider hvor fokuset blir å rullere digitaliseringsstrategien og arbeide med å innføre nye tjenester ovenfor innbyggerne i Våler kommune.

Innovasjon og digitalisering

Innovasjons- og utviklingsarbeidet omhandler organisatoriske endringsprosesser og forbedringsområder. God kvalitet i de kommunale tjenestene i dag og i framtiden er vårt viktigste, overordnede mål. Våler skal i større grad benytte innovasjon og utvikle nye løsninger for å sikre gode tjenester for innbyggerne i tiårene som kommer. For å lykkes er det nødvendig at kommunen har kompetanse og kapasitet til å sikre systematisk høy innsats på utvikling og innovasjon.

For å løse de utfordringene vi står ovenfor må vi utvikle og fornye vår kompetanse, vårt tenkesett og vår kultur. Vi må utmeisle nye langsiktige utviklingsmål for vår organisasjon og vårt arbeidssett, og vi må ha en effektiv porteføljestyling og prioritering knyttet til prosjektene.

Merknader til driftsbudsjettet

Drift	Beløp i 1000		
	Regnskap 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023
Stab økonomi, innkjøp og IT	9 163	12 800	13 300

Det er i 2023 lagt inn midler til ny ansatt (digitaliseringsmedarbeider). Kostnader til gjennomføring av retaksering Eiendomsskatt er en del av rammen.

Det er lagt inn økning på grunn av pris og lønnsvekst med 0,5 mill. kroner.

Merknader til Investeringsbudsjettet

Investering stab økonomi, innkjøp og IT

Beløp i 1000

	Økonomiplan				Finansiering
	Budsjett 2023	Budsjett 2024	Budsjett 2025	Budsjett 2026	
Digitalisering/IKT-utstyr	3 600	4 000	4 000	4 000	Lån
MVA	900	1 000	1 000	1 000	mva
Sum	4 500	5 000	5 000	5 000	

Det lagt inn midler til kjøp av nye PC'er til skole. Det er lagt om til en rulleringsplan hvor PC'er har en levetid på 4 år. I tillegg så er det lagt inn midler til nødvendig arbeid med digitalisering.

1.2 Stab HR og administrasjon

Ansvarsområde

Stab HR og administrasjon har ansvar for administrativ drift og HR-området. Dette inkluderer en rekke oppgaver så som rådgivning, strategiarbeid og utvikling innenfor HR. Videre er lønn, dokumenthåndtering, HMS, resepsjon/sentralbord, valg og politisk sekretariat en del av ansvarsområdet.

Av fokusområder kan nevnes digitalisering av HR området, kompetanseutvikling, rekruttering, nytt sak/arkivsystem, samt organisasjons- og lederutvikling.

Situasjonsbeskrivelse

Digitalisering av HR området

Som nevnt ovenfor er digitalisering av prosesser prioritert. I inneværende år har vi implementert personalmeldinger og Easycruit til alle lederne. Ny teknologi krever oppfølging og opplæring for å kunne ta ut gevinstene som digitaliseringen skaper. Vi har gjennomført opplæring av alle ledere og brukere av systemet i Våler kommune. Dette vil vi videreutvikle i 2023. Personalmeldinger gir full oversikt over stillingsendring, inkludert registrering av nye ansatte og de som slutter. E-signering er gjennomført på flere områder. Vi har tatt i bruk Web løsning for alle ansatte, Den enkelte ansatte har dermed tilgang til sin personlige side og har med dette oversikt over sitt arbeidsforhold, kan ta ut sine lønnslipper og legge inn kompetanse og personlige opplysninger selv.

Sentralbord/resepsjon

Resepsjon/telefoni tjenesten utvikles kontinuerlig. Det er fremdeles begrenset tilgang til kommunehuset. Til tross for dette mener vi allikevel at vi greier å møte kommunens innbyggere og næringsliv på en positiv måte. Vi vil og digitalisere resepsjonen i 2023.

Arkiv

Arkivet står foran en fullstendig digitaliseringsprosess. Et sak/arkiv system som tilfredsstillter kravene til fullelektronisk saksbehandling og arkivering var planlagt implementert i 2021. Arbeidet har tatt noe lengre tid enn forutsatt og vil fortsette inn i 2023.

Systemet skal bidra til tilgangsstyring og bedre arbeidsflyt for brukerne og lettere tilgang til informasjon for kommunenes innbyggere. Målet er forenkling, økt sikkerhet og personvern, samt forsvarlig dokumenthåndtering innenfor alle fagområder.

Merknader til driftsbudsjettet

Beløp i 1000

Drift	Regnskap 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023
Stab HR og administrasjon	12 180	13 000	13 400

Innenfor rammen så er det lagt inn budsjett for å gjennomføre valg til kommunestyre og fylkesting.

Det er lagt inn økning på grunn av pris og lønnsvekst med 0,4 mill. kroner.

3. Kommunalområdene

Kommunalområdene har et overordnet driftsansvar for de ulike fagområdene, og er kommunens tjenesteleverandør ovenfor innbyggere og næringsliv. Dette innebærer daglig drift, utvikling og forvaltning i henhold til kommunens overordnede planer, mål og strategier.

3.1 Miljø og teknikk

Ansvarsområde

- Landbruk – skog og jordbruk
- Forvaltning, drift og vedlikehold av kommunale bygg
- Renhold kommunale bygg
- Forvaltning, drift og vedlikehold av kommunale veier og plasser, inkl. gatelys
- Vann og avløp
- Natur og friluftsliv
- Viltforvaltning
- Renovasjon
- Byggesak
- Geodata
- Samfunnsikkerhet og beredskap

Seksjonen har ingen direkte lovpålagte tjenester. Seksjonen har imidlertid ansvaret for å behandle og forvalte saker etter flere aktuelle lovverk, som plan- og bygningsloven, matrikkelloven, viltloven, friluftslivsloven, jordlova, med videre.

Situasjonsbeskrivelse

Forvaltning, drift og vedlikehold av kommunale bygg (FDV):

Kommunens bygningsmasse er totalt ca. 43.000 m² inkl. kirkene i Svinndal og Våler, og det er av stor betydning at vi tar vare på verdien de representerer. Dette innebærer å levere tjenester innenfor renhold, vedlikehold-/parkarbeid på kirkegårdene og følge opp tilstandsanalyser/vedlikeholdsplanene for kommunens bygninger.

Kommunalområdet har en stor bygningsmasse med et stort oppgraderingsbehov og økende etterslep på vedlikehold. Det vil jobbes med å kartlegge tilstand og behov for bygningene og utarbeide langsiktige vedlikeholdsplaner for verdibevarende vedlikehold.

I de siste årene har det vært en økende trend at vi vokser ut av lokalene flere steder med økt behov for arbeidsplasser. Dette har ført til flere forsøk på omorganisering i lokalene med påfølgende tiltak for å tilrettelegge.

Vi er 2 år inn i driftsfasen i EPC prosjektet og resultatene viser at prosjektet har vært vellykket. Arbeidet fortsetter med optimalisering og implementering av tiltak som er energibesparende. Energikostnadene er en utfordring. Det må jobbes med å redusere energikostnadene. Det er foreslått 10,0 mill. i investering til ulike tiltak for å redusere energiutgiftene.

Renhold kommunale bygg:

Koronasituasjonen førte til et betydelig større press også for renhold. Det har vært en svært krevende periode for alle renholderne med tanke på Corona og merarbeid. Mye større arbeidsbelastning har ført til arbeidsrelaterte skader og høyt sykefravær. Mange av renholderne ble smittet av Corona og måtte holde seg hjemme. Dette resulterte i større belastning på de som var på jobb.

Kommunale veier:

Løpende vedlikehold samt større rehabiliteringer (asfaltering) ble gjort i 2022 og vil fortsette i 2023 for å hente inn noe av vedlikeholdsetterslepet også her. Kommunen har avtale med tre forskjellige entreprenører når det gjelder brøyting og strøing. I tillegg har kommunen avtale med en entreprenør når det gjelder feiing.

Byggesak:

Byggesak har som følge av stor vekst til tider høyt arbeidspress. Saksbehandlingstiden overholdes i stor grad. Byggesaksbehandlere kursert fortløpende for å holde seg oppdatert når det er nødvendig. Det jobbes fortløpende med å bedre samhandlingen i saker mellom byggesak og vann- og avløp.

Geodata:

Dette fagområdet er komplekst og krever høy formalkompetanse. Fagområdet er svært viktig, det innvirker på flere andre fagområder og ikke minst sikrer det forsvarlig saksbehandling. Kommunen har i dag kun ett årsverk på dette komplekse fagområdet. Det er ikke stor nok ressurs til at vi klarer å holde oss helt ajour til enhver tid. Noen tjenester blir kjøpt eksternt.

Samfunnssikkerhet og beredskap:

Kommunens overordnede mål for arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap er å forebygge uønskede hendelser, minske konsekvensene av hendelsene om de likevel skulle oppstå, samt være forberedt på å håndtere alle typer kriser.

Arbeidet med å avdekke risiko og sårbarhet, og iverksette nødvendige tiltak vil fortsette i 2023 og årene som kommer. Planlegging for trening og øvelser, der målet er å øke ferdighetene i krisehåndtering vil bli prioritert innenfor gjeldende ressurser også i 2023.

Landbruk (jordbruk, skogbruk)

Kommunen skal forvalte og veilede innenfor de landbrukspolitiske tiltakene under jordbruksavtalen der myndighet er overført til kommunen, forvalte inntektspolitiske og velferdsmessige tiltak i landbruket, drifte skogfondsordningen og drive lovforvaltning.

Kommunen er sårbar ved ekstraordinære hendelser som avlingskade, flom og ras o.l. Forvaltningen av SMIL- og NMSK-midlene (Spesielle miljøtiltak i landbruket og Nærings- og miljøtiltak i skogbruket) jobbes det aktivt med. Arbeidet kan være tidkrevende fordi dialog med søkerne i noen tilfeller tar mye tid for å få til gode fellesløsninger. Det er viktig å utnytte skogbruksplanene fra 2016 på en god måte. Dette innebærer økt fokus på avvirkning og økt verdiskapning.

Merknader til driftsbudsjettet

Beløp i 1000

Drift	Regnskap 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023
Rammeområdet Miljø og teknikk	31 548	28 500	34 000

Det er i driftsbudsjettet for 2023 lagt inn leiekostnader midlertidig U-skole med 4,5 mill.

Det er lagt inn økning på grunn av pris og lønnsvekst med 1,0 mill. kroner.

Merknader til Investeringsbudsjettet

Investering Miljø og teknikk

Beløp i 1000

	Økonomiplan				Finansiering
	Budsjett 2023	Budsjett 2024	Budsjett 2025	Budsjett 2026	
Utstyr, transportmidler, maskiner	500	500	500	500	Lån
Rehabilitering veier, bruer	500	500	500	500	Lån
Rehabilitering kommunale bygg	2 500	1 000	1 000	1 000	Lån
Energiøkonomiseringsprosjekter	10 000				Lån
MVA	3 375	500	500	500	mva
Sum	16 875	2 500	2 500	2 500	

- Utstyr, transportmidler, maskiner: Det vil jevnt over årlig være behov for innkjøp av maskiner, evt. utskifting av gammelt utstyr.
- Rehabilitering veier, bruer: Ved å ha en investeringspott til å rehabilitere kommunale veier, plasser og bruer avlaster vi driftsbudsjettet. Vi kan da ha muligheten til å ta igjen litt av etterslepet på manglende rehabilitering hvert år.
- Rehabilitering kommunale bygg: Ved å ha en investeringspott til å rehabilitere kommunale bygg, avlaster vi driftsbudsjettet. Vi kan her også ta igjen litt av etterslepet på manglende rehabilitering hvert år. Det er også lagt inn midler til en nødvendig ombygning på Helsehuset.
- Det er lagt inn midler til energiøkonomisering. Med de høye strømprisene som det nå er det nødvendig å bytte ut en del av varmeinstallasjonene på blant annet Våk skole, Helsehuset etc. En vil også se på mulighetene for å søke tilskudd fra blant annet Enova.

Ny Kirkebygden skole

Beløp i 1000

	Kostnads-ramme	Økonomiplan				Finansiering
		Budsjett 2023	Budsjett 2024	Budsjett 2025	Budsjett 2026	
Ny Kirkebygden skole	400 000	80 000	61 800	150 000	0	Lån
Ny Kirkebygden skole			88 200			Fond
mva		20 000	37 500	37 500		mva
Sum investeringer		100 000	187 500	187 500	0	

Det legges opp til en total kostnadsramme på 400,0 mill. ekskl. mva. til ny Kirkebygden skole. Arbeidet med ny skole er godt i gang. Det vil i desember 2022 bli lagt fram en sak om endelig vedtak på bygging av skoler. Et av grunnlagene for saken vil være KS2 (kvalitetssikring av prosjektet).

3.2 Oppvekst og kultur

Ansvarsområde

Kommunalområdet oppvekst og kultur har ansvar for grunnskoleopplæringen, voksenopplæringen, barnehagetilbudet, PPT, kultur, biblioteket og barnevernstjenester, ungdomslos og barnekoordinator.

- Kommunalområde er tillagt ansvar for lovpålagte oppgaver og tjenester etter følgende særlover
- barnehageloven med forskrifter, som inkluderer rammeplan for barnehagen
- opplæringsloven med forskrifter, som inkluderer læreplanene
- introduksjonsloven kap. 4 og 4A
- barnevernloven med forskrifter
- folkebibliotekloven kap. I og II
- kulturloven §§ 4 og 5

Kommunalområdet er ansvarlig for å blant annet

- drifte, ivareta tjenestetilbudene
- fatte vedtak i en rekke saker
- tildele midler
- sørge for internkontroll i virksomhetene
- veilede og bidra til kompetanseutvikling i virksomhetene
- rapportere til overordnet myndighet
- koordinere fellesoppgaver for virksomhetene
- bidra til tverrfaglig samhandling internt og med andre seksjoner og instanser
- etablere felles rutiner og prosedyrer for virksomhetene
- utarbeide og følge opp lokale planer og strategier
- følge opp sentrale strategier og tiltak

Situasjonsbeskrivelse

På kommunalområde oppvekst og kultur er det åtte virksomheter, tre barnehager, fire skoler og barnevern. Alle virksomhetslederne har både fag, personal og økonomiansvar for sin virksomhet. Skolene med over 200 elever, har avdelingsledere på hovedtrinnene. Skolene har en felles skolebibliotekarressurs og et samordnet tilbud ute på skolene. Barnehagene er nå likt organisert med en pedagogisk leder per avdeling, og de to største barnehagene har en

assisterende styrer i 20 % stilling. Barneverntjenesten er organisert med en virksomhetsleder og en nestleder. Tjenesten er nå organisert i team for undersøkelser og team for tiltak.

Skoleåret 2022/2023 er det andre året som Våler ungdomsskole drifter i innleid paviljong-skole på Våk.

Felles tiltak

I 2022 begynte vi å jobbe med implementering av BTI-modellen (Bedre Tverrfaglig innsats) Det er etablert tverrfaglige møter ute på virksomhetene der saker kan drøftes på systemnivå, anonymt på nivå-0 eller 1 og med samtykke på nivå-2 i BTI-modellen. Det er også opprettet et oppvekstteam som skal bistå på nivå 3 i modellen, når virksomhetene har behov for bistand inn i saker som handler om barn og unge. Høsten 2022 vedtok kommunestyret plan for forebyggende arbeid med barn og unge. Denne planen synliggjør blant annet kommunens tverrfaglige arenaer og hvordan vi jobber etter BTI-modellen. Vi ser imidlertid at det er et stykke igjen før modellen er implementert og arbeidet er likt forstått i alle virksomheter og avdelinger. Dette må vi derfor jobbe videre med i 2023.

I september 2022 ble det ansatt en barnekoordinator i 50 % stilling. Dette er en ny lovpålagt oppgave. Familier som har eller venter barn med alvorlig sykdom, skade eller nedsatt funksjonsevne, og som vil ha behov for langvarige og sammensatte eller koordinerte helse- og omsorgstjenester og andre velferdstjenester, har rett til barnekoordinator. I 2022 mottok Helse og velferd kr 108 000,- til finansieringen av en slik stilling. Helse og velferd, oppvekst og kultur kom frem til at et minimum var en 50% stilling, for at det skulle ha nytte for målgruppen.

Barnehagene

Våler kommune har fylt alle barnehageplassene i kommunen, og alle barn som har rett til barnehageplass, har fått tildelt plass. Vi har fått flere søknader om barnehageplass for barn som ikke har rett til plass per i dag, disse søknadene har vi derfor ikke kunnet imøtekomme. Satsene for kommunale barnehageplasser 2023 er satsen som settes som maksimalsatser fra nasjonalt nivå. Det er også innført flere ordninger for redusert betaling i barnehagene de siste årene. Ordningen om redusert foreldrebetaling i barnehagene, medfører at ingen skal betale mer enn 6 % av sin inntekt for en barnehageplass. Ordningen for gratis kjernetid gjør at barn i husholdninger med lav inntekt har rett til å få 20 timers gratis opphold i barnehage per uke.

I 2022 ble maksimalprisen for opphold i barnehage heltidsplass redusert fra kr. 3 315,- per måned til kr 3 050,- fra 1. august. Fra 1. januar er det foreslått å redusere maksimalprisen til kr. 3 000,- per mnd. Dette medfører en mindreinntekt for området i 2023 på ca. kr. 0,8 mill. og til redusert betaling ca. 0,9 mill. Utgifter til private barnehager til dekning av mindreinntekter påløper seg til ca. kr. 0,8 mill. for 2023.

Tilskuddet til private barnehager tar utgangspunkt i driftsutgiftene til de kommunale barnehagene året før tilskuddet utbetales. Kommunen betaler også for private barnehageplasser i andre kommuner, der våre innbyggere har valgt å benytte disse.

Budsjet 2023 | Økonomiplan 2023-26

De private barnehagene i kommunen

Tilskuddet til de private ordinære barnehagene tar utgangspunkt i kostnadene til drift for de kommunale ordinære barnehagene i kommunen. Tilskuddet til den private familiebarnehagen er på bakgrunn av nasjonale satser, da kommunen ikke har en tilsvarende sammenlignbar kommunal familiebarnehage. Kommunen er også pålagt å betale mindreinntekten til de private barnehagene på grunn av redusert foreldrebetaling og gratis kjernetid.

	2022
Utgifter til private barnehager i egen kommune i 2022:	21 916 000
Utgifter til private barnehager i andre kommuner i 2022 blir ca:	3 026 000
Inntekter for barn fra andre kommuner i våre private barnehager 2022 blir ca	800 000
Sum	24 060 100

Det er en liten reduksjon i utgiftene til private barnehager fra 2021 til 2022. Dette skyldes reduserte driftsutgifter i barnehagene fra 2021 til 2022.

Grunnlaget for utregning av satsene

2022

Sum direkte driftsutgifter			38 174 586
Administrasjonspåslag		4,3 %	1 641 507
SUM driftsutgifter barnehage			39 816 094
Prisjustering regnskap, deflator	År 1	3,3 %	41 130 025
Prisjustering regnskap, deflator	År 2	2,5 %	42 158 275

2023

Sum direkte driftsutgifter			37 946 332
Administrasjonspåslag		4,3 %	1 631 692
SUM driftsutgifter barnehage			39 578 024
Prisjustering regnskap, deflator	År 1	5,3 %	41 675 659
Prisjustering regnskap, deflator	År 2	3,7 %	43 217 658

De totale driftsutgiftene til barnehage er summen av barnehagedrift, drift og vedlikehold av lokalene og administrasjon. Utgiften i Våler kommune er på omtrent samme nivå i 2023 som i 2022. Det er derfor prisjusteringen som fører til økte satser i 2023. Vi vil derfor få en økt utgift til private barnehager i 2023 på ca. 3%, noe avhengig av sammensetning av barnegruppene per 15.12.2022 og bruk av private barnehager i andre kommuner.

Satsene per barn:

	2022 barn 0-2 år	2022 barn 3-6 år	2023 barn 0-2 år	2023 barn 3-6 år
Våler kommunes satser for private ordinære barnehager	223 234,-	106 204,-	226 744,-	109 228,-
Statens satser for private familiebarnehager	182 900,-	139 000,-	183 307,-	142 630,-
Kapitaltilskudd per heltidsplass private ordinære	9 700,-			
Kapitaltilskudd per heltidsplass private familie barnehager	14 500,-			

Kapitaltilskuddet settes av Utdanningsdirektoratet. Satsene for kapitaltilskudd er i skrivende stund ikke klare fra Utdanningsdirektoratet.

Skolene

Våler er en kommune i vekst. Elevtallet fra skoleåret 2021/2022 til 2022/2023 har økt med 28 elever jf. GSI per 1. oktober det enkelte år. Økningen har vært på Våk skole og Våler ungdomsskole.

Skolene har til sammen redusert driftsutgiftene med ca. 3,5 mill. fra januar 2021 til høst 2022. Denne innsparingen inkluderer styrking av lederressurser ved skolene, en ny virksomhetsleder etter deling av barne- og ungdomsskolen og økning i elevtallet. Skoleåret 2021/2022 og skoleåret 2022/2023 ser vi en sterk økning av ressurser til spesialundervisning, og assistenter og BPA til elever med ulike funksjonsnedsettelse. Bruken av ressurser på dette området er på bakgrunn av sakkyndige vurderinger fra PPT. Totalt en økning av ressurser til spesialundervisning fra skoleåret 2020/2021 til i år på ca. 5,0 mill. Vi ligger an til å øke ytterligere i skoleåret 2022/2023.

Høsten 2021 ble det ansatt en ungdomslos i kommunen. Kommunen søkte og mottok tilskudd til 50 % av stillingen, forutsatt at kommunen selv finansierte resten av stillingen, totalt en 100 % stilling. Dette er en prosjektstilling, som varer i tre år frem til oktober 2024. Etter dette må kommunen ta stilling til om og hvordan denne stillingen skal videreføres av kommunen selv i sin helhet. Ungdomslosen jobber med å styrke barn og unges tilknytning til familie, skole og nettverk, med mål om bedre gjennomføring av opplæringsløpet. Målgruppen er barn og unge i alderen 11 til 24 år.

Våler ungdomsskole drifter i paviljongen på Våk. Lokalene er lyse og har et godt inn klima for elever og ansatte. Skolen har for skoleåret 2022/2023 mellom 74 og 86 elever per trinn. Med økningen i elevtall har skolen nå fire klasser på 8. trinn. Våk skole har noen flere elever enn året før, og har mellom 23 og 46 elever per trinn. Noen trinn har for mange elever til kun å ha en klasse per trinn. Det fører til at noen trinn har få elever per klasse.

Svinndal skole er en liten skole og elevtallet per trinn varierer mye. Skoleåret 2022/2023 har skolen mellom 8 og 16 elever per trinn. Skolen gir derfor noen opplæring i noen fag på tvers av trinn. Få elever per trinn medfører høyere utgifter per elev og større lærertetthet. Kirkebygden skole har for skoleåret 2022/2023 mellom 27 og 36 elever per trinn, også her blir dette relativt små klasser. Skolen har imidlertid også mange relativt små klasserom.

SFO

Fra høsten 2020 ble det innført redusert foreldrebetaling for barn i lavinntektsfamilier for 1. og 2. trinns elever. Fra høsten 2021 ble dette også innført for elever på 3. og 4. trinn. Foreldre skal ikke betale mer enn maksimalt 6 % av grunninntekten sin for en SFO-plass. For elever med særskilte behov på 5.-7. trinn som har behov for SFO plass, skal oppholdet være gratis. Fra høsten 2022 er det innført gratis 12 timer kjernetid for 1. trinn på SFO. Dette gir kommunen mindreinntekter til drift av SFO på ca. 1,4 mill. skoleåret 2022/2023.

Voksenopplæringen

Våler kommune har avtale med Moss kommune ved Moss voks om opplæring av elever bosatt i Våler, og som har rett til voksenopplæring. Kommunen har spart ca. 1,3 mill. i 2022 på å legge om voksenopplæringen.

Annet

Våler kommune har elever i grunnskolealder som får opplæring på Jeløy skole i Moss. Kommunen har også elever ved private skoler som har rett til spesialundervisning. I 2022 vil dette bli en utgift på ca 1,8 mill.

PPT

Våler kommune har 2,8 PP-rådgivere ved Råde og Våler PP-tjeneste, og deler utgifter til ledelse og administrasjon med Råde kommune. I 2023 beregner vi en utgift på 1,9 mill. for denne tjenesten.

Barneverntjenesten

Etter den sterke økningen i antall meldinger i 2020 har antall meldinger holdt seg konstant høyt. I 2022 ligger vi an til ca 170-180 meldinger, det er en økning fra 2021, noe av denne økningen skyldes meldinger knyttet til enslige mindreårige asylsøkere i kommunen. Fra 1.01.2022 økte kostnader fosterhjem, beredskapshjem og institusjonsplasser. Dette medfører en økt utgift for kommunen på ca. 5,0 mill. i 2022.

Økte utgifter til barnevern fra 2021 til 2022 – reformen

	2021 pr mnd	2022 pr mnd	Økt utg pr mnd	Ant per 1/1 - 22	
Institusjon	76 900,-	170 000,-	93 100,-	3 barn	3 351 600,-
Beredskapshjem	36 200,-	85 000,-	48 800,-	3 barn	1 756 800,-

I 2022 ble barnevernsreformen/oppvekstreformen innført. Det førte til et større kommunalt ansvar for barnevernet, og flere oppgaver til barneverntjenesten. Barnevernet hadde 5,9 stillinger høsten 2020. Den sterke økningen i ant meldinger (160) og akuttvedtak sommeren 2020, førte til behov for å øke ant stillinger. Reformen medførte også behov for flere stillinger til å løse flere oppgaver. Fra 1.01. 2023 vil det være 10,8 stillinger ved barneverntjenesten i Våler. Totalt økt utgift til stillinger barnevern i perioden ca. 4,0 mill.

Fritidsklubben

Fritidsklubben Posse har driftsmessig ligget under Våk skole. Fritidsklubben har hatt et tilbud til 5.-7. trinnelever, og 8.-10. trinnelever. Klubben har ikke hatt et godt nok tilbud til ungdommene i kommunen. I oppvekstprofilen for Våler kommune kommer det også fram at ungdom i Våler opplever at det er færre møteplasser for dem i kommunen enn det gjennomsnittet for Viken og landet ellers viser. Kommunen vil derfor jobbe for å etablere en bedre møteplass og for ungdom 8. til 10. trinn og workshops for 7. trinn. Det er per i dag to ansatte i deltidsstillinger, som jobber på fritidsklubben, i tillegg er ungdom, Ungdomslosen og kulturfaglig rådgiver med i tilretteleggingen av et nytt tilbud. Driftsansvaret for klubben er flyttet over til Våler ungdomsskole.

Kultur

Våler kommune gir driftsstøtte til lag og foreninger. Driftsstøtte tildeles som grunnstøtte og medlemsstøtte. Kommunen har også en ordning for tilskudd til arrangementer. Budsjettet på området er relativt lite. Vi administrer også tilskuddet fra spillemidler.

Våler kommune ønsker at følgende grupper er unntatt å betale leie for skole- og barnehagelokaler:

- Barn og elever med foreldre kan låne skole- og barnehagelokaler uten kostnad til arrangementer som er åpne for alle (bursdag for hele avdelingen/klassen, klassefest, barnehage-/skolearrangement ol.)

Disse gruppene er unntatt fra å betale leie for haller og gymsaler i kommunen:

- Kulturskolens arrangementer
- Foreninger med aktiviteter for kronisk syke eller med funksjonsnedsettelse
- Treninger/øvinger organisert for barn og unge under 19 år i regi av kommunens lokale lag og foreninger

Det vil medføre en økt netto kostand til blant annet rengjøring. Dette vil vi finansiere ved å legge om tilskuddet til ulike lag og foreninger. Kommunen vil prioritere driftstilskudd til lag og foreninger med aktiviteter for barn og unge under 19 år og foreninger med aktiviteter for kronisk syke eller med funksjonsnedsettelse.

I 2021 inngikk kommunen samarbeid med VS-IL og startet Sommeruka for barn 5.-7. trinn. I 2021 deltok 80 barn på sommeruka. VS-IL søkte og mottok tilskudd fra Gjensidigestiftelsen, kommunen stod som arbeidsgiver og lønnsutgiftene var på ca. 110 000,-. I 2022 ble det dobbelt så mange barn. Dette medførte at kommunen også måtte ansatte flere voksne og ungdommer, noe som førte til overskridelser av budsjettet. Lønnsutgiftene var da på 250 000,-. Vi søkte og fikk tilskudd fra Sparebank1-stiftelsen på kr 130 000,-. Dette gikk til lønn til ungdom som jobbet på sommeruka.

I 2022 inngikk kommunen samarbeidsavtale med DNT Vansjø og startet Friluftsskolen i Våler. DNT Vansjø søkte og fikk tilskudd til Friluftsskolen i Våler, kommunens utgift til Friluftsskolen var kr 50 000,-.

I 2021 startet vi med Jul i bygda. Dette er et arrangement som skal gjennomføres hvert år i desember. I 2022 ble byggedagen også arrangert.

Kommunen har styrket arbeidet på det kulturfaglige området, dette fører til en merutgift på ca. 800 000,- i 2023. Budsjettet til arrangementer og tilskudd på kulturområdet i 2022 var totalt på kr 720 000,-.

Kulturskole

Våler kommune har et felles kulturskoletilbud med Moss kommune. Normalt har Våler kommune rundt 40 barn og unge som deltar på kulturskolen. I 2022 reduserte Våler kommunen satsene for egenbetaling til kulturskolen. Satsene for Vålerelever og Mosselever ble fra 2022 like. I 2022 innførte Våler kommune også 20 % søskenmoderasjon. Fra 2023 vil vi sette inn midler til et antall gratisplasser, som tildeles etter søknad basert på inntekt, husholdningsinntekt jf. redusert foreldrebetaling på SFO. Hvor mange elever som deltar på kulturskolen styres av budsjettet som settes av. I 2022 var budsjettet på 1,1 mill. I 2023 setter vi av 1,16 mill. til kulturskole for Vålerelever, dette inkluderer 3 % økning og et antall gratisplasser. I tillegg kommer kr. 20 000,- per år til Ungmusikk, jf. kommunestyrevedtak.

Folkebiblioteket og skolebiblioteket

Folkebiblioteket har 1,3 ansatte og skolebiblioteket har 0,7 ansatte fordelt på alle skolene. Det har også i 2022 påløpt ekstrautgifter til innkjøp av tapte bøker lånt fra andre bibliotek og eget bibliotek. Alt utstyr og bøker til biblioteket er per i dag ikke erstattet. Det vil derfor påløpe utgifter til innkjøp av tapt utstyr, inventar og bøker også i årene fremover inntil nytt bibliotek er etablert i nye Våler ungdomsskoles lokaler. Budsjettet for 2023 er foreslått til 1,7 mill.

Folkebadet

Dette tilbudet har vi ikke lenger i Våler pga. brannen.

Kirkelig fellesråd – Våler

Det er foreslått kr 3,187 mill. til Kirkelig fellesråd i budsjettet for 2023. Det er en økning på 3 % fra 2022.

Merknader til driftsbudsjettet

Drift	Beløp i 1000		
	Regnskap 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023
Rammeområdet Oppvekst og kultur	175 566	172 500	190 000

Det er lagt inn 7,5 mill. til økte kostnader Barnevern. Det er også lagt inn 3,0 mill. til økt spesialundervisning, BPA i skole. Det er lagt inn økning på grunn av pris og lønnsvekst med 6,5 mill. kroner.

3.3 Helse og velferd

Kommunalområdet helse og velferd har driftsansvar for alle helsetjenestene og omsorgstilbudene i kommunen, samt oppfølging av interkommunale samarbeidsformer innenfor dette feltet.

Lovverk som regulerer tjenestene:

- Lov om kommunale helse og omsorgstjenester.
- Lov om pasient og brukerrettigheter
- Lov om behandlingsmåte i forvaltningssaker.
- Helsepersonelloven.
- Lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen
- Lov om gjeldsforhandlinger
- Lov om introduksjonsordning og norskopplæring
- Lov om arbeids- og velferdsforvaltningen (NAV-loven)
- Lov om folketrygd
- Lov om arbeidsmarkedstjenester.
- Lov om husbanken
- Lov om bustøtte og kommunale bustadtilskott
- Lov om barnehager
- Forskrift om habilitering, rehabilitering, individuell plan og koordinator.
- Forskrift om legemiddelhåndtering for virksomheter og helsepersonell som yter helsehjelp.
- Forskrift om fastlegeordningen.
- Forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring i helse- og omsorgstjenesten
- Forskrift for sykehjem og boform for heldøgns pleie og omsorg
- Forskrift om lovbestemt sykepleietjeneste i kommunens helsetjeneste
- Forskrift om kvalitet i pleie- og omsorgstjenestene
- Forskrift om en verdig eldreomsorg
- Pårørende veileder
- Forskrift om miljørettet helsevern
- Forskrift om kommunens helsefremmende og forebyggende arbeid i helsestasjon og skolehelsetjenesten
- Forskrift om lovbestemt sykepleietjeneste i kommunens helsetjeneste
- Forskrift om nasjonalt vaksinasjonsprogram

- Forskrift om stønad til dekning av utgifter til jordmorhjelp
- Forskrift om smitteverntiltak mv ved koronautbrudd

Koronapandemi

Våren 2022 har Helse og velferd hatt stor aktivitet rundt bekjempelse av pandemi.

Høsten 2022 startet massevaksinering av 4. dose med koronavaksine. Det er usikkert hvordan arbeidet rundt pandemien vil fortsette inn i 2023, og det er fortsatt vanskelig å forutse situasjonen. Det må være tilstrekkelige ressurser til vaksinering, selv om vi nå på mange plan opplever en normal hverdag igjen. Evaluering av pandemien ble gjennomført høsten 2022, men det er forventet at det vil komme en del arbeid også i etterkant av pandemien.

Helse og omsorg

Under ansvar 3000, 3100 og 3150 ligger følgende tjenester: Tjenestekontor, fysioterapihjemler og fastleger, interkommunallegevakt og samhandlingsreformen (inkludert lokalmedisinsk senter), miljørettet helsevern og folkehelse.

Tjenestekontor: er et forvaltningskontor som gir informasjon, kartlegger behov for hjelp og fatter vedtak om individuelle tjenester til personer i alle aldersgrupper. I 2022 er også omsorgsstønad lagt direkte under Tjenestekontoret

Omsorgsstønad- Er en type pårørendestøtte som kan innvilges familier/pårørende med særskilt tyngende omsorgsarbeid. Hovedformålet med omsorgsstønadsordninga er å bidra til best mulig omsorg for de som trenger hjelp i dagliglivet, og å gjøre det mulig for private omsorgsyterene å fortsette å stå i omsorgsarbeidet.

Koordinerende enhet ligger også under Tjenestekontoret, og behandler søknader om individuell plan. Ny barnekoordinator organisert under Oppvekst, er samlokalisert med tjenestekontoret.

Fysioterapi: Vi har 5 privatpraktiserende fysioterapeuter med kommunal hjemmel i kommunen. 4 av dem har 100 % hjemmel og 1 har 50 % hjemmel. Disse vil fra høsten 2022 ligge direkte under virksomhetsleder i Helse.

Legetjenesten består av en kommuneoverlege i 100 % stilling (med ansvar for sykehjem, helsestasjonen, smittevern, og miljørettet helsevern), en LIS1 stilling (lege i spesialisering) og 5 fastleger med basistilskudd. En av fastlegene har 40 % kommunalstilling inn mot sykehjemmet, og skole- og helsestasjonstjenesten.

En fastlege har søkt om delingsliste fra 2023, og vil ha krav på dette.

Moss kommune er vertskommune for **tilbudet om legevakt, for lokamedisinsk senter (KAD), for FACT/ROP-team, psykososialt kriseteam og for Krisesenter**. Våler deltar i vertskommunesamarbeidet i Mossregionen.

Folkehelse: kommunen har opprettet 50 % Folkehelsekoordinator i 2021. Folkehelsekoordinatorstilling - er sentral i oppfølging av Strategisk folkehelseplan, deltagelse i planarbeid og folkehelsearbeid i alle seksjoner.

Helse

Under ansvar 3200 ligger Åpen barnehage, helsetjeneste for asylsøkere, psykisk helse og rusteam, rehabiliteringsteam, friskliv og skole- og helsestasjonstjeneste. I tillegg ligger også oppfølgingsarbeidet mot Covid 19-viruset her, herunder vaksineringsarbeid. Virksomheten jobber etter «Familiens hus»-modellen med prinsippet om «en dør inn» og rask hjelp til de som henvender seg. Befolkningen har stort behov for å komme i gang igjen etter en lang periode med pandemi. Det gjelder både barn, unge, voksne og eldre. Mange har vært isolerte, inaktive og hatt stor psykisk belastning på grunn av mindre sosial kontakt. Dette har for mange ført til økte fysiske og psykiske helseplager. Tjenestene vil ha fokus på treningstilbud og sosial kontakt for utsatte grupper.

Virksomhetens medarbeidere følger opp enkeltindivider, driver behandlingsgrupper og er koordinatører i mange ansvarsgrupper. Lederne deltar aktivt i planarbeid og utviklingsprosjekter på tvers av kommunale seksjoner. Et Innsatsteam på tvers av mange tjenester i kommunen er etablert, med mål å kartlegge/sette i gang nødvendig hjelp til innbyggere med bolig/sosiale utfordringer. Oppvekstteam er også etablert ut ifra BTI modellen og leder for psykisk helse/rus og for skole/helsestasjonstjenesten er fast medlem i teamet. (BTI med mål om tidlig og bedre innsats for barn og unge som strever i hverdagen). Samhandlingsmodellen "Bedre tverrfaglig innsats" ble implementert høsten 2021 i hele kommunen. I virksomhet helse jobber vi bevisst med å samhandle på tvers.

Helsestasjon og skolehelsetjeneste: Er forebyggende helsetjenester for gravide, barn og familier, inkludert asylsøkere bosatt på Kasper mottak. Det vaksineres etter Barnevaksinasjonsprogrammet mot mange smittsomme sykdommer. Det tilbys svangerskapskontroll og hjemmebesøk hos nyfødte, helseundersøkelser av barn, samtaler, kurs og grupper for foreldre. Helsepsykiateren er fast til stede i alle skoler og er tilgjengelig for enkeltsamtaler, og gruppesamtaler og undervisning om helserelevante temaer. Det er et mål å gi god og tett oppfølging av spebarn og sårbare barn og familier. Tjenesten består av helsepsykiatere, sykepleiere, jordmor, lege, fysioterapeut, familierapeut og psykolog.

Nytt for 2023 vil være barselgrupper for fedre.

Åpen barnehage: har åpent 4 timer 2 dager i uka. Åpen barnehage er etablert for å styrke nettverk og integrering av barnefamilier som bor og flytter inn i kommunen. Tilbudet ledes av en pedagog.

Rehabiliteringsteam deltar i kartlegging av funksjonsnivå, behandling, trening og tilrettelegging for aktivitet og opptrening, samt formidling av hjelpemidler og gruppetreninger. Målgruppen er innbyggere i alle aldre med medfødte eller ervervede funksjonsnedsettelse i hjem, sykehjem, skoler og barnehager. I 2023 er et særskilt fokusområde å utvikle arbeid og kompetanse inn mot barn og unge. Kommunen har en ung befolkning og det skal jobbes strukturert for å i enda større grad tilpasse tjenestene etter behov. Hverdagsrehabilitering har fokus på rask opptrening etter fall i funksjon, for best mulig fungering i eget hjem. De tilbyr også forebyggende hjemmebesøk for alle over 79 år. Teamet består av fysioterapeuter, ergoterapeuter, sykepleier og hjemmetrener.

Friskliv er en forebyggende tjeneste for å fremme helse i voksenbefolkningen. Tilbudet består av helsesamtaler, trening og kurs for de som ønsker og trenger hjelp til å endre livsstil og redusere helseplager. Tjenesten består av fysioterapeut og ernæringsrådgiver, og det samarbeides med "Aktiv på dagtid" om treningstilbudet. Nytt tilbud er kurs i livsmestring (for long-covid, fatig etter kreftsykdom med mer)

Psykisk helse og rusteam gir hjelp og støtte til å mestre utfordringer med psykiske plager og sykdommer, eller rusavhengighet. Tjenesten består av psykolog, psykiatriske sykepleiere, ungdomskontakt og ruskonsulent som samarbeider tett med fastleger, NAV, Bergskrenten bofellesskap og avdelinger for psykiatri og rus ved Sykehuset Østfold. De som har psykiske plager eller et avhengighetsproblem har svært ofte flere tilleggsproblemer og sykdommer med en lavere levealder enn gjennomsnittet som konsekvens. Det er også vanskelig å gi god helsehjelp fordi mange mangler det helt grunnleggende i livene sine som stabil økonomi, arbeid og bolig.

Våler har en ung befolkning, og det er behov for å styrke tjenesten både for ungdom og innbyggere med alvorlig rus og psykiske helseutfordringer. Våler kommune deltar i interkommunalt samarbeid og bidrar økonomisk til : Halv stilling som Vålers andel i et regionalt ROP-team/FACT (rus og psykisk helse) for de dårligste innbyggerne i regionen. Dette er et interkommunalt prosjekt i samarbeid med Moss, Vestby og Våler. I tillegg samarbeider vi med ACT-team og Fontenehuset.

Fontenehuset mottok støtte fra kommune på kr 150 000,- i 2022. De søker om støtte på kr 200 000,- for 2023. Det foreslås at det gis en støtte på Kr. 150 000,- for 2023.

NAV

NAV Våler har følgende kommunale tjenester: Sosiale tjenester i NAV, kvalifiseringsprogram, boligsosialt arbeid, gjeldsrådgiver, flyktninger, servicegruppa samt husbankens ordninger som bostøtte, startlån, etableringstilskudd og tilpasningstilskudd.

NAV Våler har statlige tjenester som tilbyr **arbeidsrettet brukeroppfølging**, formidling til arbeidsmarkedstiltak, markedsarbeid og arbeidsgiverkontakt. NAV Våler har følgende ytelsesområder innenfor sin portefølje: Arbeidsavklaringspenger (AAP), sykefraværsoppfølging (SYFO), dagpenger (DP), uføretrygd og tiltakspenger.

Innbyggerne i Våler skal få et helhetlig tjenestetilbud fra arbeids og velferdsforvaltningen ved NAV Våler. Arbeidsfokuset skal være stort og tjenestemottakere og arbeidsgivere skal få den bistand de har behov for. Selvbetjeningsløsningene skal være førstevalget for de som mestrer dette. For de som ikke mestrer å benytte seg av NAV sine selvbetjeningsløsninger, skal få veiledning og bistand i vårt publikumsmottak. NAV Våler har også en egen vakttelefon for henvendelser. Dette er en aktiv tjeneste for å ivareta de som ikke mestrer de digitale tjenestene. Innbyggerne kan dermed få bistand og hjelp til å få skrevet søknader og sendt inn viktige papirer uavhengig ytelse.

Gjennom de ulike tjenestene som er samlet i NAV Våler får de, som har behov for bistand, en mer helhetlig tjeneste. Dette skal gis i tett samarbeid med andre instanser i Våler kommune. Innsatsen for å inkludere utsatte grupper på arbeidsmarkedet skal gjøres gjennom søkelys på samarbeid med arbeidsgivere og tett oppfølging fra NAV Våler. Arbeid gir bedre helse og NAV Våler skal også i 2023 ha arbeids- og utdanningsfokus i alt arbeid rundt innbyggerne i kommunen.

NAV Våler skal bidra til å bedre levekårene for vanskeligstilte gjennom sosial og økonomisk trygghet. NAV skal kunne gi veiledning ut fra både den kommunale og statlige verkøykassen NAV har til rådighet. Dette betyr at NAV Våler skal jobbe for at den enkelte skal få leve og bo selvstendig, og fremme overgang til arbeid, sosial inkludering og aktiv deltakelse i samfunnet. Dette må gjøres ut fra et helhetlig perspektiv hvor man må koordinere og legge til rette for god samhandling også med andre instanser i kommunen.

Prioriterte grupper ved NAV Våler er barn i lavinntektsfamilier, ungdom og vanskeligstilte på boligmarkedet

- I bekjempelse av barnefattigdom er det viktig å bistå og veilede foreldre ut i betalt arbeid. Disse familiene har ofte behov for samordnet bistand fra både NAV og andre hjelpeinstanser. Dette krever etablering av gode samarbeidsmodeller mot skole, barnevern, helse- og omsorgssektoren internt i kommunen samt leger, tiltaksarrangører og arbeidsgivere eksternt. NAV skal være en initiativtaker, pådriver og selvsagt aktør inn i kommunens arbeid med barn og unge i en vanskelig livssituasjon.
- Ungdom er en prioritert gruppe, og ved NAV Våler har veiledere tett oppfølging og sikre at ungdommene kommer ut i arbeidsrettede aktiviteter. Veiledere skal jobbe tett med ungdomsveileder i kommunen.
- Å ha et trygt og godt sted å bo er avgjørende for at man skal mestre andre deler av livet. Kommunale boliger kan bidra til at de som har problemer med å skaffe egen bolig kan få midlertidig hjelp i påvente av at de selv finner egnet bolig. Det er imidlertid viktig med målrettet innsatsen overfor de som er mest vanskeligstilt på boligmarkedet. NAV Våler har opprettet en boligsosial koordinatorstilling som har ansvar for tildeling av kommunale boliger i samråd med andre veiledere og andre ressurspersoner i kommunen. **Boligsosial koordinator** sørger for jevnlig tilsyn av boligene og samarbeide med andre instanser hvis den som tildeles bolig mottar oppfølging fra andre tjenester i kommunen. Det er også opprettet en prosjektstilling som **Miljøvaktmester** for å koordinere tjenester for de som bor i kommunale boliger og er i behov av og ønsker bistand. Dette er en prosjektstilling som jobber med tiltak som skal fremme boevne. På grunn av gode resultater av dette arbeidet ønsker man å utvide denne rollen til å jobbe mer ute blant de som er i behov av bistand for å mestre hverdagen. Det jobbes for å fremme mer helhetlig samarbeid rundt det boligsosiale arbeidet i kommunen. Det er opprettet et eget tverrfaglig Boligsosial innsatsteam og egne varslingsrutiner hvis man ønsker å melde bekymring for

personer man mistenker lever under uverdige boforhold. Våler kommune mangler fortsatt boliger tilrettelagt for de mest vanskeligstilte, herunder personer med rusproblematikk: Sosialtjenesteloven § 27 tilsier at sosialtjenesten skal bistå de som av ulike årsaker ikke får leie bolig privat. Her er det store mangler spesielt i forhold til der det er aktiv rus. I henhold til boligsosial plan som ble vedtatt av kommunestyret i 2015 så er det fortsatt behov for å kjøpe eller bygge en til to boenheter til denne gruppen.

NAV plikter å gi opplysning, råd og veiledning etter §17 etter Lov om sosiale tjenester til alle kommunens innbyggere som måtte være i behov av dette. NAV Våler skal jobbe forbyggende for å gi **økonomisk veiledning** da økonomiske utfordringer kan være store hinder i den enkeltes livssituasjon. NAV Våler skal gi informasjon, opplæring og bistand som gjør den enkelte i stand til å håndtere sin egen personlige økonomi. NAV skal også dele kompetanse med andre instanser i Våler kommune som kan være med å bidra slik at kommunen jobber forbyggende rundt økonomi på alle plan. De som har behov for **gjeldsrådgivning**, kan søke om bistand fra gjeldsrådgiver i NAV. Gjeldsrådgiver kan i helt spesielle tilfeller bidra med forvaltning av den enkeltes økonomi. Forvaltning er kun ment som et kortsiktig virkemiddel for at den enkelte skal kunne overvinne en svært krevende livssituasjon eller at man kombinerer forvaltning med opplæring av hvordan man på sikt skal kunne ta over sin egen økonomi. Forvaltning kan være et virkemiddel man kan iverksette for personene som ikke klarer å håndtere sin økonomi selv og som i påvente av eventuelt vergø har behov for hjelp. Som et viktig supplement til de lokale veilederressursene fra NAV Våler kan Gjeldsrådgivertelefonen i NAV kontaktes.

NAV Våler har dedikerte veilederressurser til å følge opp og saksbehandle flyktninger med og uten introduksjonsprogram. Veileder jobber tett med utdanning og helse i kommunen for å legge til rette for gode løp for flyktninger. Både **flyktningkonsulent** og **programrådgiver** bidrar gjerne aktivt i forhold til samarbeid med resten av kommunen for å skaffe arbeidstrening og språkpraksisplasser. I 2022 er det bosatt 16 flyktninger fra Ukraina. Det er ingen vedtak på ytterligere bosetting.

Servicegruppa ble opprinnelig opprettet i forbindelse med at innføring av aktivitet for sosialhjelp ble lovbestemt. Servicegruppa skal jobbe for økt mestringfølelse, arbeid og utvikling av norskkunnskaper. Gjennom å jobbe i servicegruppa kan man tilegne arbeidstrening og prøve ut i forhold til egen mestring. I tillegg kan servicegruppa bidra med praktisk utendørs arbeid til eldre og funksjonshemmede personer som ikke klarer dette selv lenger. Dette er et arbeid som koordineres av arbeidsleder i Servicegruppa.

NAV Våler har også en del Varig tilrettelagte tiltaksplasser (VTA) både på Personalpartner og Fortuna. VTA er et statlig arbeidsrettet tiltak som gir et arbeidstilbud i en skjermet virksomhet til personer som har problemer med å få arbeid innenfor det ordinære arbeidslivet. VTA-plassene finansieres gjennom en delfinansiering av både NAV stat og Våler kommune.

NAV Våler administrer og fordeler ut fra **Husbankens virkemidler**. Bostøtte er viktig for personer med lav inntekt for at de skal ha mulighet til å leie bolig. For de personene som har økonomi som tilsier at de har mulighet til å kjøpe bolig, men som ikke får lån i vanlig bank kan startlån og eventuelt etableringstilskudd være en mulighet. Tilpasningstilskudd kan være et virkemiddel til at flere kan bo hjemme lenger ved at det tilrettelegges i boligen for dette. NAV Våler utreder muligheter for å øke rammen for Startlånmidler i 2023 slik at disse kan fordeles ut fra kommunale retningslinjer. I løpet av 2022

(pr.01.10.22) har NAV Våler avslått 10 søknader med begrunnelse i at kommunen allerede har fordelt ut sine startlånmidler. For å kunne etablere et eventuelt Leie til Eie konsept i kommunen forutsetter det en større utlånsramme en det som forelå for 2022.

Bofellesskap

Bofellesskap består av følgende tjenester: Bemannede boliger for personer med nedsatt funksjonsevne, og bemannede boliger for personer med utfordringer innen rus og psykisk helse, og tiltak for funksjonshemmede: avlastning, støttekontakt og BPA.

Kornveien; Bofellesskap for mennesker med nedsatt funksjonsevne- her ytes heldøgns omsorgstjenester, praktisk bistand, opplæring og følge til dagtilbud. Tjenestene levers etter vedtak. Brukerne har 1:1 eller 2:1 vedtak, og behov for hjelp til det meste i dagliglivet.

Bergskrenten; Bofellesskap/ambulering for mennesker med utfordringer i forhold til rus og/eller psykisk helse. Tjenestene leveres etter vedtak. Enkelte av brukerne har behov for døgkontinuerlig hjelp, og noen har færre besøk pr. uke. Det varierer fra 3 til 120 vedtakstimer pr bruker pr. uke. Bergskrenten har 4 små leiligheter inne i bofellesskapet. En leilighet brukes til korttidsopphold. Det ambuleres til tjenestemottakere i områder rundt Helse- og sossalsenteret, og andre steder i kommunen. Medarbeiderne yter praktisk bistand, opplæring, samtaler, psykoedukasjon/familiesamarbeid, ansvarsgrupper, Nada øreakkupunktur, veiledning, og samarbeider med verge.

Man ser en stadig økning i arbeidsmengde og vedtakstimer. Det ambuleres mer ut til brukere i stedet for at de bor inne i bofellesskapet. Dette er mer tidkrevende, men samtidig bidrar det til færre uheldige konflikter, og påvirkninger imellom brukerne. Dersom oppdragsmengden fortsetter å øke, vil man måtte øke bemanningen.

Det er utfordrende å rekruttere høyskoleutdannede i begge bofellesskapene.

Støttekontakt; En støttekontakt skal hjelpe en annen person til å ha en aktiv og meningsfylt fritid. Det er utfordrende å få tak i nok støttekontakter til enhver tid, og det var stor økning i søknader under pandemien.

BPA (bruker/borgerstyrt personlig assistanse); Dette er en ordning for personer med ulike former for funksjonsnedsettelse som har behov for hjelp i hverdagen. Kommunen har 8 BPA ordninger i 2022. Det har kommet 2 nye ordninger i 2022, og 2 BPA ordninger har fått økte vedtakstimer. Det søkes stadig oftere om denne tjenesten, og det ligger rettigheter til en slik organisering i helse- og omsorgstjenesteloven. Omfanget av BPA søknadene er vanskelig å planlegge for, og nye vedtak i løpet av budsjettåret gir store budsjettmessige konsekvenser.

Pleie og omsorg

Pleie og omsorg har følgende tjenester: Dagsenter, sykehjem, kjøkken, hjemmesykepleie og praktisk bistand. Virksomheten yter nødvendig helsehjelp, og tjenester etter vedtak fattet av Tjenestekontoret.

Dagsenter: Virksomheten yter ett lovpålagt dagtilbud til personer med demens, i tillegg til ett ikke lovpålagt dagsentertilbud. Dagsentertilbudene gis til dels sammen, og hver for seg med vesentlige bidrag fra frivilligheten. Dagsenter for personer med demens ytes i dag i en omsorgsleilighet. Denne leiligheten begynner å bli for trang til å kunne ta imot alle pasienter og ha plass til nok personell. Det er også utfordrende å yte nødvendig helsehjelp i en liten leilighet der alt blir veldig synlig for alle. Behov for skjerming er ikke mulig, og det er vanskelig å tilpasse dagtilbudet individuelt. Må sees i sammenheng med behov for oppgradering sykehjem under.

Kjøkken:

Det kreves mye administrasjon og gir mye matsvinn med dagens ordning på bestilling/avbestilling av mat. Det er derfor nødvendig med en endring. Det er ønskelig med en abonnementsordning der det kan velges hel- eller halvpensjon, eventuelt kun middag. Helpensjon inkluderer fire måltider/døgn, halvpensjon inkluderer frokost og middag. Priser på matvarer og drivstoff har også økt betydelig og det er nødvendig å justere prisene:

	1/1 porsjon hver dag	1/1 porsjon x 3d/uke	½ porsjon hver dag	½ porsjon x 3d/uke
1/1 pensjon (4 måltider)	6200,-	2625,-	3500,-	1480,-
½ pensjon (frokost/ middag)	4000,-	1695,-	2300,-	975,-

Avbestilling kan kun skje for en uke av gangen for at dette skal være håndterbart. Ved stor variasjon i antall middager pr. uke anbefales derfor å bestille tre pr. uke slik at en selv kan justere og spise etter behov. Evnt. kan man benytte seg av bestilling av enkeltmiddag i tillegg.

1/1 middag	½ middag	1/1 middag tilkjørt	½ middag tilkjørt
90,-	58,-	95,-	63,-

Sykehjem: Det er 17 enerom ved Våler sykehjem, 4 plasser korttid og 13 plasser langtid.

En omsorgsbolig benyttes også til pasienter som er i behov av et forsterket tilbud, i forhold til hjemmesykepleie. Denne leiligheten betjenes av hjemmetjenesten i samarbeid med sykehjem og sykehjemslege. Sykehjemmet er lite og det medfører at spesialkompetanse ikke blir bygget på de mer sjeldne og krevende sykdommene for eksempel innenfor demens. Kompetanse krever trening for å opprettholdes. Utformingen på sykehjemmet er i tillegg

lite egnet for noen pasientgrupper. Dette medfører at det til tider må kjøpes sykehjemsplass for å kunne gi et forsvarlig tilbud. For 2023 er kjøp av en slik plass, kostnad estimert til 2 044 00,-.

Kommunen lykkes med å gi tjenester i større omfang i eget hjem fremfor institusjon. Dette medfører at flere pasienter bor hjemme lenger. Tidvis har vi svært få langtidspasienter i sykehjem. Plassene benyttes i langt større grad til rehabilitering og avlastning, og dette er kostnadskrevende plasser. Det er utfordrende å redusere bemanningen utover innlagte kutt, da denne må være tilpasset de plasser som er tilgjengelig. Reduksjon skjer ved redusert innleie ved sykdom og annet. Kommunen vil nå tilby salg av sykehjemsplasser til andre kommuner igjen. Det har vist seg over tid at det er kapasitet til dette. Flere kommuner rundt oss har stort antall overliggerdøgn på sykehuset.

Sykehjemmet har en uhensiktsmessig utforming som fordyrer drift. Det er nødvendig å samlokalisere pasientrommene på sykehjemmet for å kunne effektivisere og i større grad benytte personell på tvers av avdelinger. For å kunne gjøre dette er det behov for å oppgradere stue- og spisearealer for å kunne samle beboere til ulik aktivitet på et mer begrenset område med behov for mindre personell. Dette vil også føre til at vi får gode terapeutiske miljøer der pasientene kan delta i dagligdagse gjøremål, og bedre opprettholde funksjon. Dette er gjøremål som for eksempel enklere matlaging og borddekking.

Ved kjøkken i avdeling vil vi også kunne tilberede mer mat der pasientene er. Det gir god lukt og skaper forventninger til måltider og bidrar til økt matlyst og matglede. Tiltak som bidrar til at sykehjemmet gir en mer hjemmekoselig opplevelse og følelse av å være et hjem. Gode omgivelser vil også ha en beroligende effekt på pasientene. Vi ser tydelig forskjell på dette i dag knyttet til utforming i ulike avdelinger. Belysning og egnede institusjonsmøbler er viktig bidrag i dette. Tilpassede institusjonsmøbler bidrar til opprettholdelse av funksjon hos pasientene samtidig reduserer det belastning på pleie – og rengjøringspersonell, som igjen kan bidra til redusert sykefravær. Takheiser må settes opp i rommene som tas i bruk ved en slik samlokalisering.

Det er også ønskelig å kunne bruke «arvemedler» til å kjøpe inn TV til alle 17 pasientrom + leilighet, samt en stor TV til felles-stue, kroner 200 000,-.

For en mer bærekraftig helsetjeneste er det nødvendig å ta i bruk de velferdsteknologier som er tilgjengelige i markedet. Det vil bli jobbet med løsninger som letter tjenesten.

Kostnad anskaffelse er ca. kr. 1,0 mill. Midler er lagt inn i forslaget til investeringsbudsjettet for 2023.

Hjemmesykepleie:

Våler kommune har vedtatt å delta i nasjonalt velferdsteknologiprogram (NVP), og alle teknologier som skulle tas i bruk er nå tilgjengelige for bruk i Våler kommune. Mest utbredt er trygghetsalarm, medisindispensere og e-låser. Noen teknologier kjøpes og andre leies, og anskaffelser gjøres i samarbeid med flere kommuner. Medisindispensere er et eksempel på teknologi som leies, og koster med de brukere vi har i dag ca. 450 000,- årlig. Dispensere sparer oss for mye tid, ressurser vi kan benytte til andre oppgaver og til pasienter som er i større behov for fysisk oppfølging. Vi kan ikke kutte bemanning på grunn av

teknologi, men uten teknologiske løsninger ville vi være nødt til å øke personellressursene ytterligere. Det er ikke bærekraftig med tanke på økonomi eller tilgjengelig kvalifisert helsepersonell å yte tjenester slik de tradisjonelt har vært gitt. Et annet viktig aspekt er at pasientene teknologien passer for, opplever stor nytteverdi gjennom større selvhjulpenhet og uavhengighet, og bedre kvalitet på behandling - for eksempel rett medisin til rett tid

Praktisk bistand: Vi har stort fokus på omfang av tjenester som tildeles. Det er også kommet mange nye tilbud og hjelpemidler på markedet, og det er av betydning å forvente at disse tas i bruk. Netthandel, robotstøvsugere med mop-funksjon er eksempler på dette. Gjennom arbeidet med Leve hele livet er det viktig å få frem budskapet rundt ansvar for eget liv.

For hele virksomheten:

Det er lært opp og sertifisert eget personell for å yte nødvendig kursing av personalet i hjerte-lunge redning. Det er nødvendig med årlig førstehjelp/HLR med praktisk bruk av hjertestarter. Personell som kan måtte regne med å havne i situasjoner der førstehjelp og HLR skal måtte utføres er i behov av jevnlig trening for å være kompetente på området. Det er en stor utrygghet i arbeidssituasjon om man ikke mottar denne type trening. Fra publikum vil det også være forventet at helsepersonell har denne kompetansen.

Ansatte i helse- og omsorgstjenestene er blant de yrkesgruppene som er mest utsatt for vold og trusler fra tredjeperson. Arbeidsmiljøloven § 4-3 (4) pålegger arbeidsgiver - så langt det er mulig - å beskytte arbeidstaker mot vold, trusler og uheldige belastninger som følge av kontakt med andre. Det er behov for kontinuerlig kursing i forebygging av vold og trusler.

Det har vært krevende å rekruttere sykepleiere, hvilket har medført stort forbruk på kjøp av helsevikarer. Sommer 2022 har vi imidlertid fått tilsatt fem sykepleiere, tre til sykehjem og to til hjemmesykepleie. Det stilles stadig større krav til tjenestene ved for eksempel samarbeid, vurdering og evaluering av tjenestene. Dette må også dokumenteres grundig på, i tillegg til dokumentasjonen som gjøres knyttet til den direkte pasientbehandlingen.

Tjenesten har i lengere tid jobbet med å få økt stillinger til de som jobber ufrivillig deltid. Utfordringen består i helgehyppighet. Ved arbeid hver 3. helg er det ikke nok antall hoder til å dekke alle helger. Små stillinger og vakante helger gir også lavere kvalitet på tjenesten til kommunens innbyggere. Blant annet gjennom redusert kontinuitet og oppfølging av pasientene, lav kompetanse, lavere faglig utvikling og mindre systematisk pårørendearbeid. Fra desember 2022 startes det opp med årsturnus. Det legges da individuelle turnuser for alle ansatte for 52 uker. All ferie, kjente kursdager, planleggingsdager og annet som er kjent for den ansatte legges inn. Deltidsstillinger kan da økes ved å planlegge disse inn i annet fravær. Både tjenesten og den ansatte får mer forutsigbarhet gjennom året.

Det er forventet og benyttes stadig mer velferdsteknologi i tjenesten, velferdsteknologi skal i mange tilfeller være førstevalg. Velferdsteknologi frigjør ressurser som kan benyttes til de som er i størst behov for oppfølging av helsepersonell. Dette er en viktig endring da tilgangen på kompetent helsepersonell er under stadig større press. Uten velferdsteknologi ville utgiftene til personell økes betydelig. Noen velferdsteknologiske løsninger anskaffes, andre leies månedsvis. Det gjøres kontinuerlige kost-nytte målinger på de ulike teknologiene.

Merknader til driftsbudsjettet

Beløp i 1000

Drift	Regnskap 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023
Rammeområde helse og velferd	124 783	121 900	128 900

Det er lagt inn økte kostnader til ny BPA (bruker/borgerstyrt personlig assistanse) for 2023 med 2,0 mill.

Det er lagt inn økning på grunn av pris og lønnsvekst med 5,0 mill. kroner.

Merknader til Investeringsbudsjettet

Investering Helse og velferd

Beløp i 1000

	Økonomiplan				Finansiering
	Budsjett 2023	Budsjett 2024	Budsjett 2025	Budsjett 2026	
Velferdsteknologi	1 500				Lån
mva	375				
Sum investeringer	1 875	0	0	0	

Det lagt inn 1,8 mill. inkl. mva. til velferdsteknologi. Velferdsteknologi frigjør ressurser som kan benyttes til de som er i størst behov for oppfølging av helsepersonell.

3.4 Selvkost

Ansvarsområde

Våler kommune beregner kommunale gebyrer i tråd med forskrift om beregning av selvkost. Selvkost innebærer at ekstrakostnadene som kommunen påføres ved å produsere en bestemt tjeneste skal dekkes av gebyrene som brukerne av tjenestene betaler. Kommunen har ikke anledning til å tjene penger på tjenestene. En annen sentral begrensning i kommunens handlingsrom er at overskudd fra det enkelte år skal tilbakeføres til abonnentene eller brukerne i form av lavere gebyrer innen de neste fem årene. Dette betyr at hvis kommunen har bokført et overskudd som er eldre enn fire år, må dette brukes til å redusere gebyrene i det kommende budsjettåret. Eksempelvis må et overskudd som stammer fra 2018 i sin helhet være disponert innen 2023.

Utfordringer med selvkostbudsjettet

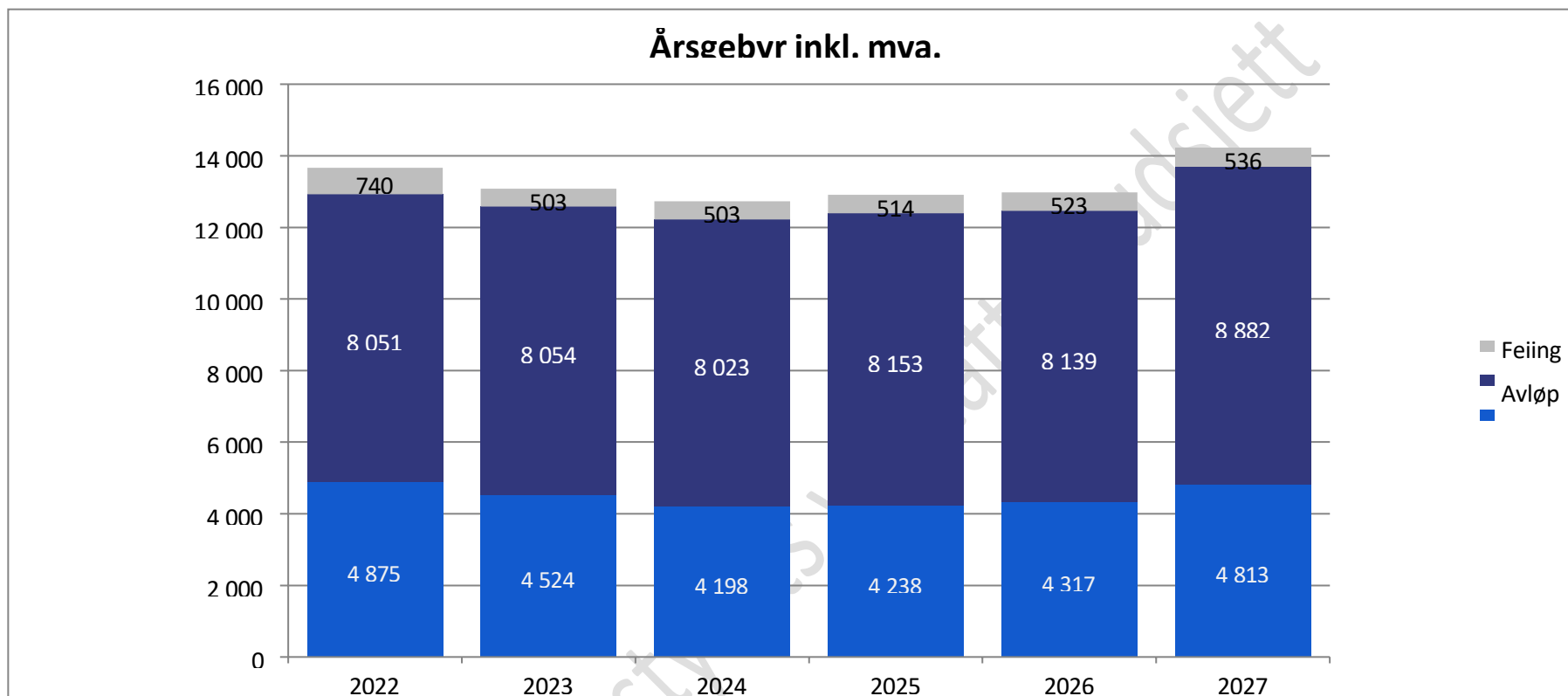
Det er en rekke faktorer som påvirker selvkostresultatet og som ligger utenfor kommunens kontroll. De viktigste faktorene er budsjettårets forventede kalkylerente (5-årig SWAP-rente + 1/2 %-poeng), kapasitetsbegrensninger ved gjennomføring av planlagte prosjekter, samt usikre utgifter og inntekter. I sum fører dette til at det er utfordrende å treffe med budsjettet.

Generelle forutsetninger

Kalkylerenten er anslått å bli 4,1 % i 2023. Budsjettet er utarbeidet den 1. november 2022. Tallene for 2021 viser endelig etterkalkyle, tallene for 2022 er prognostiserte verdier, mens tallene for 2023 til 2026 er budsjett-/økonomiplan. Ved behov for ytterligere grunnlagstall og beregningsmetoder henvises det til kommunens selvkostmodell Momentum Selvkost Kommune.

Gebyrutvikling for vann, avløp og feiing

Fra 2022 til 2023 foreslås en samlet gebyrreduksjon på rundt -4,3 %, hvor avløp øker mest i prosent med 0,0 %. Feiing reduseres med 32,1 %. I perioden 2022 til 2026 øker samlet gebyr med kr 565, fra kr 13 666 i 2022 til kr 14 231 i 2026. Dette tilsvarer en gjennomsnittlig årlig gebyrøkning på 0,7 %. Gebyreksemplene for vann og avløp er basert på et årlig vannforbruk på 150 kubikkmeter. Gebyrsatsene er inkl. mva.

Gebyrendring fra året før	2023	2024	2025	2026
Vann	-7,2 %	-7,2 %	1,0 %	1,9 %
Avløp	0,0 %	-0,4 %	1,6 %	-0,2 %
Feiing	-32,1 %	0,0 %	2,2 %	1,7 %
Samlet endring	-4,3 %	-2,7 %	1,4 %	0,6 %

Våler kommune benytter selvkostmodellen Momentum Selvkost Kommune til for- og etterkalkulasjon av kommunale gebyrer. Modellen benyttes for tiden av flere enn 300 norske kommuner og selskap.

Forslaget til gebyrsatser for 2023 er utarbeidet av Våler kommune i samarbeid med Momentum Solutions AS som har mer enn 18 års erfaring med selvkostberegninger og -rådgivning og bred erfaring rundt alle problemstillinger knyttet til selvkost.

Avløp og avløpshåndtering:*Ledningsnett avløp:*

Kommunen har et ledningsnett som er separert, der vi drifter ca. 78 kilometer med avløpsledninger og overvannsledninger, 23 pumpestasjoner og et renseanlegg. Avløpet i Svinndal, blir håndtert av vårt renseanlegg i Svinndal. Avløp fra Kure, Kirkebygden, Texnes/Dammyr og Augerød blir pumpet til Kambo renseanlegg.

Svinndal renseanlegg:

Det er igangsatt et arbeid med å utrede renskapasiteten i Svinndal. I KST sak 16/21 den 25.03.2021 ble det vedtatt at det skal utredes 2 alternativer med kostnadsoverslag. Alternativene er enten oppgradering av Svinndal renseanlegg eller oppgradering av ledningsnett med overføringsledning Svinndal-Rødsund.

Vann:

Fra og med 1. januar 2022 ble Våler vannverk kommunalt.

Renovasjon:

Renovasjonen håndteres i samarbeid med MOVAR. Samarbeidet fungerer bra.

Feiing og tilsyn i Våler i Østfold

Våler kommune dekkes av et interkommunalt Brann- og redningsvesen - Mossregionen Interkommunale Brann- og redningsvesen MIB. Dette inkluderer også feiing.

Alle eiendommer med skorstein og fyringsanlegg skal ha tilsyn og feiing. Dette er en lovpålagt oppgave, og huseier plikter å gi feieren adgang slik at feiing og tilsyn kan utføres.

Renovasjon:

Movar IKS melder om at gebyrsatsen for renovasjon i henhold til tabell:

Varenavn	Gebyr 2022 inkl. mva	Endring i %	Gebyr 2023 inkl. mva
RESTAVFALL			
Restavfall 140 l	2 156,-	1,09	2 350,04
Restavfall 240 l	3 082,-	1,07	3 297,74
Restavfall 370 l	4 270,-	1,13	4 825,10
Restavfall 660 l	7 298,-	1,15	8 392,70
Leie av kompostbinge	404,-	1,49	600,-
Restavfall inntil 10 kbm	44 098,-	1,09	48 066,82
PAPP/PAPIR/DRIKKEKARTONG			
Papp/papir/drikkekartong 240 l	319,-	1,09	347,71
Papp/papir/drikkekartong 370 l	319,-	1,09	347,71
Papp/papir/drikkekartong 660 l	319,-	1,09	347,71
Papp/papir/drikkekartong inntil 10 kbm container	14 280,-	1,09	15 565,20
GLASS-/METALLEMBALASJE			
Glass-/metallemb. 140 l	319,-	1,09	347,71
Glass-/metallemb. 240 l	319,-	1,09	347,71
Glass-/metallemb. 370 l	319,-	1,09	347,71
PLASTEMBALASJE			
Plastembalasje 240 l	319,-	1,09	347,71
Plastembalasje 370 l	319,-	1,09	347,71
Plastembalasje 660 l	319,-	1,09	347,71
Plastembalasje sekk 140 l	319,-	1,09	347,71
Plastembalasje inntil 10 kbm container	16 018,-	1,09	17 459,62
NEDGRAVD/BUNNTØMT			
Nedgravd/bunntømt avfallsløsning per boenhet	3 155,-	1,10	3 473,02
HENTEAVSTAND			
Gangtillegg prisgruppe 1 (8-20 meter)	847,-	1,30	1 101,10
Gangtillegg prisgruppe 2 (21-30 meter)	1 271,-	1,30	1 652,30

Gangtillegg prisgruppe 3 (31-40 meter)	1 693,-	1,30	2 200,90
FRITIDSRENOVASJON			
Fritidsrenovasjon helårs	3 146,-	1,10	3 473,-

SLAMTØMMING	Gebyr 2022 inkl. mva.	Endring i %	Gebyr 2023 inkl. mva.
Slamtømming	2 413,-	0	2 413,-
Slamtømming fellesanlegg	2 413,-	0	2 413,-
Slamtømming innen 24 timer	1 094,-	0	1 094,-

Situasjonsbeskrivelse

Etter overtagelse av Våler vannverk fra og med 1. januar 2022 har kommunen nå en VA avdeling med god kompetanse. Avdelingen er blitt styrket med netto 2,1 årsverk i løpet av 2022.

Det foretas løpende oppgradering av kommunens avløpsrør, kummer og pumpestasjoner. VA saneringsplanen følges så langt det er praktisk og økonomisk forsvarlig, men noen avvik blir det i forhold til at uforutsette hendelser kan oppstå. Vi merker godt en god virkning av å legge nye rør. Dette fører til en betydelig redusering av fremmedvann som igjen betyr reduserte rensekostnader.

Feiling og tilsyn av piper gjøres av Mosseregionens Interkommunale Brann- og redningsvesen (MIB) som er en sektor i Movar IKS. Når det gjelder Renovasjon så er det det kommunale selskapet Movar IKS som står for dette.

Etter tilsynsrundene vedr. vann distribusjonen i februar og på vannproduksjonsanlegget i november avdekket Mattilsynet alvorlige feil og mangler. Pr. November 2022 har Våler kommune 8 avvik som vil kreve betydelige investeringer i 2023 for å få lukket avvikene.

Planlagte VA prosjekter 2023:

- Lukke avvik vann distribusjon
- Lukke avvik vann produksjon
- Løpende vedlikehold av dagens VA infrastruktur
- Løpende måling og kartlegging av fremmedvann
- Energoptimalisering av VA infrastruktur Smart vannmåler prosjekt-Vanntap analyse på vannledningsnett

De største prosjektene som planlegges og prosjekteres i 2023 vil være:

- Øke vannkapasiteten for Kirkebygden
- Oppgradere Svinndal renseanlegg
- Gang- og sykkelvei inkl. VA fra Middagsåsen til Folkestad

Merknader til driftsbudsjettet

Beløp i 1000

Drift	Regnskap 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023
Selvkost	-4 905	-2 928	-5 600

Merknader til investeringsbudsjettet

Investering Selvkost

Beløp i 1000

	Økonomiplan				Finansiering
	Budsjett 2023	Budsjett 2024	Budsjett 2025	Budsjett 2026	
Rehabilitering avløpsnett	1 300	1 700	1 700	1 700	Lån
Nytt/rehabilitering vannledninger/-nett	6 000	6 000	6 000	6 000	Lån
Vann Kirkebygden	18 000	2 000	0	0	Lån
Sum investeringer	25 300	9 700	7 700	7 700	

Prosjekt Rehabilitering avløpsnett:

Det er store lekkasjer og innlekkproblemer ved nedbør. Investeringen her senker renskostnadene og øker sikkerheten i forhold til drikkevannet.

Prosjekt Nytt/rehabilitering vannledninger/nett:

Det er anslått et etterslep på fornying av ledningsnett på vann.

Prosjekt Vann Kirkebygden

Det er foreslått investeringsmidler til vann i Kirkebygden. Dette er viktig arbeid for å forberede seg til ny skole, tilfredsstille kravene til brannvann og ha nok vann til den ventede nybyggingen i Kirkebygden.

4 Bakgrunn og føringer

Rammer og prosess

Handlingsprogrammet 2023 - 2026 er kommuneplanens kortsiktige del. Det skal beskrive en forventet utvikling innen realistiske rammer. Handlingsprogrammet består av økonomiplanen for 2023-2026, samt årsbudsjettet for 2023 (det første året i økonomiplanen).

Handlingsprogrammet er hjemlet i Plan- og bygningsloven, mens lovhjemmelen for økonomiplanen og årsbudsjettet er Kommuneleien. Kommunedirektøren har, med hjemmel i kommuneleien, et selvstendig ansvar for å legge frem et realistisk budsjett i balanse.

På bakgrunn av regjeringens forslag til - og Stortingets behandling av – Kommuneproposisjonen, sendte kommunedirektøren i tidlig i august 2022 ut et rammebrev til kommunalområdene og stabene med retningslinjer for budsjettarbeidet og budsjettammer. Frist for levering av budsjettinnspill var satt til oktober 2022.

Kommunedirektørens forslag er så utviklet gjennom blant annet:

- Utarbeidelse av konsekvensjustert budsjett
- Separate møter og gjennomganger av budsjettinnspill
- Drøfting i kommunedirektørens ledergruppe.
- Budsjettseminar for kommunestyrets medlemmer.

Proessen videre:

1. Budsjettforlaget presenteres for kommunestyret den 10. november 2022.
2. Formannskapetets innstillende møte er 24. november 2022.
3. Kommunestyret gjør endelig vedtak i sitt møte 8. desember 2022.

Det økonomiske opplegget for kommunesektoren i 2023

Statsbudsjettet og det økonomiske opplegget for kommunesektoren

Det kommunale tjenestetilbudet finansieres hovedsakelig av skatt og rammetilskudd. Det er Stortinget som fastsetter nivået på disse overføringene. Kommunale avgifter, gebyrer, eiendomsskatt og brukerbetalinger på kommunale tjenester fastsettes av kommunestyret innenfor gjeldende lover og forskrifter. Kommunene har muligheter til å øke sin handlefrihet gjennom økte inntekter eller reduserte kostnader.

Kommunesektorens inntekter i 2023

I kommuneproposisjonen for 2023 la regjeringen opp til en reell vekst i kommunesektorens samlede inntekter på mellom 1,8 og 2,3 mrd. kroner. I tråd med etablert praksis regnes veksten i inntektene i utgangspunktet fra anslått nivå på kommunesektorens inntekter i 2022 etter Stortingets behandling av revidert nasjonalbudsjett for 2022.

Regjeringen legger nå opp til en realvekst i sektorens samlede inntekter i 2023 på 2,6 mrd. kroner. Altså høyere enn den øvre rammen varslet i kommuneproposisjonen. Dette tilsvarer en realvekst på 0,6 pst. Inntektsveksten er regnet fra inntektsnivået i 2022 slik det ble anslått etter stortingsbehandlingen av revidert nasjonalbudsjett for 2022, korrigert for ekstraordinære skatteinntekter på 14 mrd. kroner og bevilgninger knyttet til koronapandemien i 2022. Ved beregning av realvekst i kommunesektorens inntekter er det lagt til grunn en pris- og kostnadsvekst på 3,7 pst.

Frie inntekter

Regjeringen foreslår at veksten i frie inntekter på 2,6 mrd. kroner for sektoren samlet sett. For kommunene utgjør veksten 1,7 mrd. kroner.

Veksten i frie inntekter må ses i sammenheng med kommunesektorens anslåtte merutgifter som følge av befolkningsutviklingen og merutgifter knyttet til pensjon. Demografiutgiftene for kommunesektoren ble i kommuneproposisjonen for 2023 beregnet til om lag 1,9 mrd. kroner. Av dette var 1,4 mrd. kroner knyttet til tjenester som ble finansiert av de frie inntektene. Når det gjelder pensjonskostnader, var det anslått en nullvekst utover deflator.

Med oppdaterte beregninger anslås det nå en økning i demografikostnadene på 3,2 mrd. kroner, av dette er om lag 2,6 mrd. kroner merutgifter som blir finansiert av de frie inntektene. Dette er 1,2 mrd. kroner høyere enn anslaget i kommuneproposisjonen for 2023. Veksten er fordelt med om lag 1,7 mrd. kroner på kommunene og vel 0,9 mrd. kroner på fylkeskommunene. Sett under ett må en betydelig del av oppjusteringen ses i sammenheng med tallet på flyktninger fra Ukraina. Anslaget er usikkert, og tallet på flyktninger kan øke. Anslaget for pensjonskostnadene viser en nedgang på om lag 0,1 mrd. kroner. Anslaget er beheftet med usikkert.

Etter dette anslås kommunesektorens handlingsrom å øke med 0,1 mrd. kroner i 2022. For kommunene går de frie inntektene opp i opp med utgiftene. Det er dermed intet stort handlingsrom og denne må skapes lokalt.

Handlingsrommet i tabellform.

Kommunenes handlingsrom:	Mrd. Kroner
<i>Vekst i frie inntekter</i>	1,7
- merkostnader til demografi	-1,7
+ mindrekostnader pensjon	0,09
Økt handlingsrom	0,09

I neste tabell er realveksten i kommunesektorens samlede inntekter i 2023 på rundt 2,6 mrd. kroner dekomponert:

	Mrd. kroner
Frie inntekter	2,6
Frie inntekter knyttet til endringer i oppgaver ¹	2,8
Øremerkede tilskudd	-0,6
Gebyrinntekter	0,5
Realvekst samlede inntekter	5,2

- 1) Disse midlene bevilges som frie inntekter, men regnes ikke med i veksten i frie inntekter siden midlene er knyttet til endringer i pålagte oppgaver. Midlene medregnes i veksten i de samlede inntektene.

Kommunestyrets vedtatte budsjett

Detaljert anslag på frie inntekter:

	Mill. kr. Nominelle priser ¹								
	Kommunene ²			Fylkeskommunene ²			Kommunesektoren i alt		
	2022 ³	2023	Pst. endr.	2022 ³	2023	Pst. endr.	2022 ³	2023	Pst. endr.
Skatter i alt	216 062	217 527	0,7	40 120	40 350	0,6	256 182	257 877	0,7
<i>Herav skatt på inntekt og formue</i>	<i>199 780</i>	<i>200 750</i>	<i>0,5</i>	<i>40 120</i>	<i>40 350</i>	<i>0,6</i>	<i>239 900</i>	<i>241 100</i>	<i>0,5</i>
Rammetilskudd	149 383	160 875	7,7	40 393	43 606	8,0	189 776	204 482	7,7
Sum frie inntekter	365 445	378 403	3,5	80 513	83 956	4,3	445 985	462 359	3,7

¹ Pris- og lønnsveksten i kommunesektoren i 2023 (deflator) er anslått til 3,7 pst.

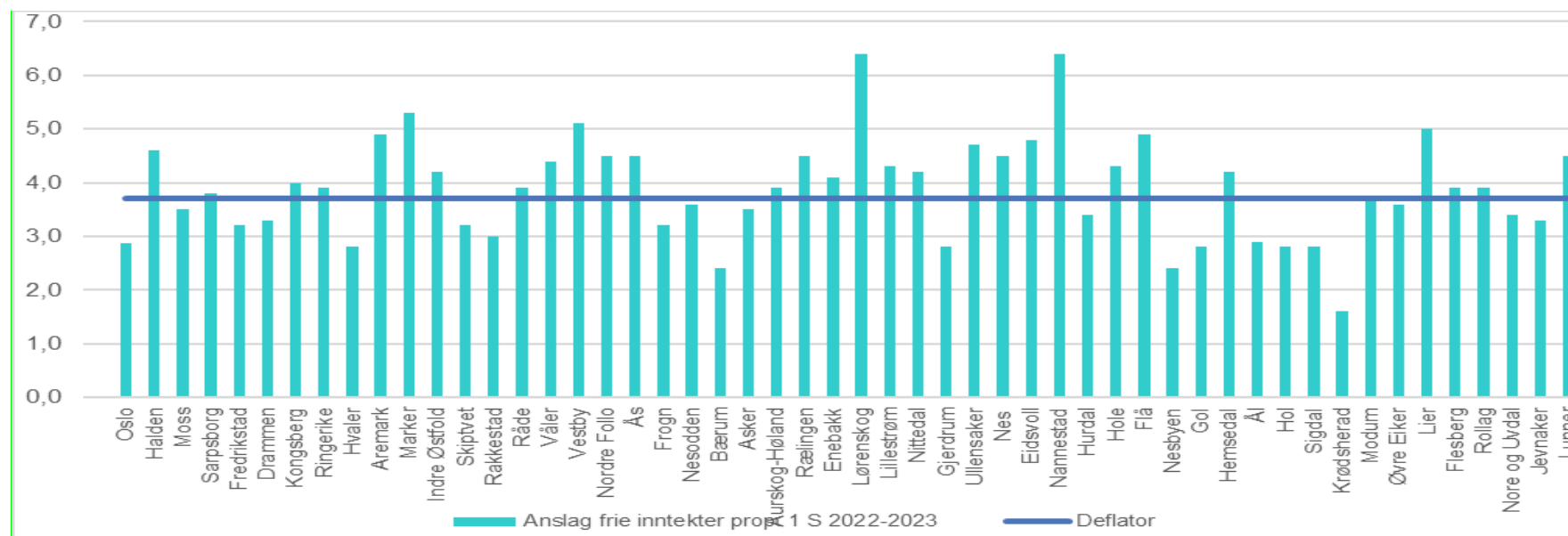
² Oslo er delt i en kommunedel og en fylkeskommunedel.

³ Anslag på regnskap korrigert for oppgaveendringer og virkninger av koronapandemien,

⁴ Omfatter ikke midler bevilget på kap. 571, post 21 Spesielle driftsutgifter.

Fra 2022 til 2023 er det på landsbasis en nominell vekst i kommunenes frie inntekter på 3,5 prosent (fra anslag på regnskap). Kommunene i Viken anslås samlet sett å få en nominell vekst i de frie inntektene på 3,8 prosent. For Oslo er den anslått til 2,9 prosent.

Med en kommunal deflator for 2023 beregnet til 3,7 % har nesten halvparten av kommunene en realnedgang. Årsak til ulik utvikling er demografiske endringer og utslag gjennom kostnadsnøkler og tilskudd.

Pris- og lønnvekst (kommunal deflator)

Pris og lønnsvekst for kommunesektoren for 2023 er anslått til 3,7 %. Det er i dette anslaget tatt hensyn til at kommunene ikke mottar strømstøtte. Dekomponeringen og vektingen følger av tabellen under.

	Vekt	Anslag 2022	Anslag 2023
Prisvekst produktinnsats	0,27	7,3 pst.	3,0 pst.
Prisvekst investeringer	0,15	7,5 pst.	3,2 pst.
Lønnsvekst	0,58	3,8 pst.	4,2 pst.
Deflator		5,3 pst.	3,7 pst.

Deflator har to funksjoner:

Budsjett 2023 | Økonomiplan 2023-26

- Historisk beregning av faktisk realvekst (regnskapsdeflator)
- Kompensasjon for anslått pris- og lønnsvekst i statsbudsjettet (budsjettdeflator)

Deflatoren for kommunesektoren utarbeides i Finansdepartementet (FIN) i forbindelse med statsbudsjettet. Deflator består av en delindeks for lønnsvekst og en delindeks for kjøp av varer og tjenester.

Følgende kostnadselementer er ikke dekket av deflatoren:

- Rentekostnader
- Pensjonskostnader er dekket i budsjettdeflatoren den grad de øker i takt med lønnsveksten. Dersom pensjonskostnadene øker mer (eller mindre) enn lønnsveksten, fanges ikke dette opp av budsjettdeflatoren.
- Demografikostnader

Disse kostnadselementene må dekkes av veksten i frie inntekter.

Våren 2023 vil den endelige skatteinngangen og lønns- og prisveksten i 2022 være kjent.

Skatteøren 2023

Den kommunale skattøren angir hvilken andel av skatt på alminnelig inntekt for personlige skattytere som tilfaller kommunesektoren.

	Prosent	Endring fra 2022 (pst.poeng)
Kommune	11,15	0,20
Fylkeskommune	2,45	0,05

Det er en langvarig praksis for at skattørene fastsettes med sikte på at skatteinntektene skal utgjøre 40 pst. av kommunenes samlede inntekter.

Anslaget på kommunesektorens skatteinntekter i 2023 bygger blant annet på 0,8 prosent sysselsettingsvekst og 4,2 prosent lønnsvekst fra 2022 til 2023.

I statsbudsjettet foreslås den kommunale skattøren økt med 0,20 prosentpoeng til 11,15 pst. Den fylkeskommunale skattøren foreslås økt med 0,05 prosentpoeng til 2,45 pst.

Skatteinntektene anslås etter dette å utgjøre 40 prosent av kommunesektorens samlede inntekter i 2023.

Kommunesektorens inntekter fra skatt på inntekt og formue anslås med dette opplegget å utgjøre 241,1 mrd. kroner i 2023, en nominell reduksjon på 5 pst. fra 2022. Reduksjonen må blant annet ses i sammenheng med de midlertidig høye skatteinntektene i 2022 pga. tilpasninger til endret skatt på utbytte.

Konsesjonskraft

Regjeringen foreslår en ettårig reduksjon i rammetilskuddet på til sammen 3,0 mrd. kroner for fylkeskommuner og kommuner som har konsesjonskraftsinntekter og som ligger i områder med høyest strømpriser (kraftområdene i Nord- og Midt-Norge er unntatt). Av dette reduseres rammetilskuddet til kommunene med 2,2 mrd. kroner og rammetilskuddet til fylkeskommunene med 0,8 mrd. kroner. Det kommunevise trekket er per dags dato ikke kjent.

Fordelingen av trekket vil i utgangspunktet bli basert på kommunene og fylkeskommunenes del av total mengde konsesjonskraft i de aktuelle prisområdene, verdsatt til forventet markedspris. For å få en mer rimelig fordeling vil regjeringen frem til 1. desember 2022 gi kommunene mulighet til å rapportere inn disponering av kraften, under dette dersom juridisk bindene kontrakter reduserer verdien av konsesjonskraften som kan realiseres. Basert på innsendt informasjon vil regjeringen fastsette den endelige fordelingen. Regjeringen vil gi kommunene og fylkeskommunene mer utfyllende informasjon om innrapporteringen.

Regjeringen vil følge med på utviklingen, og ved behov komme tilbake til Stortinget i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2023.

Høyprisbidrag

Regjeringen foreslår et høyprisbidrag på vann- og vindkraftproduksjon fra 1. januar 2023. For store vannkraftverk (de som i dag allerede er grunnskattepliktige) vil likevel høyprisbidraget gjelde fra 28. september 2022. Høyprisbidraget skal utgjøre 23 prosent av pris over 70 øre per kilowattime (kWh), noe som inntil nylig ble sett på som en svært høy kraftpris. Utgangspunktet er at høyprisbidraget blir basert på faktiske priser og at all produksjon i kraftverket er omfattet av høyprisbidraget. Høyprisbidraget blir anslått å gi 23,6 mrd. kroner ekstra bokført inntekter i 2023.

Høyprisbidraget skal ikke påvirke vertskommunenes inntekter på eiendomsskatt.

Økt grunnrenteskatt på vannkraft

Regjeringen foreslår å øke den effektive grunnrenteskattesatsen på vannkraft fra 37 pst. til 45 pst. Med virkning fra og med 2022 (bokført i 2023). En varig økning i grunnrenteskattesatsen blir forventet å gi økte inntekter med om lag 11,3 mrd. kroner. Små vannkraftverk (under 10 000 kVA) betaler ikke grunnrenteskatt og blir derfor ikke påvirket av forslaget. Tiltakene som er nevnt kan virke inn på overskuddet og hva eierne av kraftverkene kan ta ut i utbytte fremover.

Skjønnsmidler for Oslo og Viken

Nivået på fylkesrammen vår er for Oslo og Viken for 2023 redusert fra 121,0 mill. kroner til 102,8 mill. kroner fra i fjor. Reduksjonen på 18,2 mill. kroner eller 10 kr pr innbygger har vært merkbart når midlene nå er fordelt mellom kommunene. Dette da Oslo og Viken samlet sett over tid har fått minst per innbygger i basisrammen enn andre fylker i landet. Vi registrerer imidlertid at kuttet på 50,0 mill. kroner i basisrammen på nasjonalt nivå, hvorav 40 mill. kroner er tilbakeført til innbyggertilskuddet kompenserer en del for vårt nedtrekk.

Etter en helhets vurdering har vi nå fordelt 72,0 mill. kroner gjennom ordinært skjønn over statsbudsjettet, noe som utgjør 70 % av rammen vår. Samtidig holdes en solid andel av midlene tilbake for senere fordeling.

I den ordinære fordelingen har vi blant annet lagt på forhold, slik som kommunenes økonomiske rammebetingelser og utvikling i disse, særskilte utfordringer for enkelt kommuner og utviklingen i oppvekst- og levekårsindikatorerne samt demografi. Enkelte kommuner er også kompensert for særlig tjenestetilbud, som underbygger andre kommuners behov.

De tilbakeholdte midlene skal brukes på kommunale innovasjons- og fornyings prosjekter og uforutsette og ekstraordinære økonomiske utfordringer som måtte oppstå i løpet av året.

Nærmere om fornyings- og innovasjonsprosjekter

Det er kun kommuner som kan søke om midler og stå som ansvarlig for prosjektet. Kommuner kan gjerne samarbeide med eksterne aktører, som for eksempel lokale lag og foreninger, interesseorganisasjoner, sosiale entreprenører, private selskaper eller statsforvalterembetene. Det gis ikke støtte til vanlig drift, investering og gjennomgang av kommunal organisering.

Innovasjons- og utviklingsprosjekter søkes, tildeles og rapporteres gjennom ISORD/ prosjektskjønnsdatabasen. Vi tar sikte på en søknadsfrist i mars 2023.

Mer om uforutsette utgiftskrevende forhold

Kommunen kan løpende i løpet av året gi en tilbakemelding på utgiftskrevende forhold av betydning, som kommunene ikke kan påvirke selv. Dette kan være forhold av uforutsett, midlertidig eller mer langvarig karakter. Ved tildeling av skjønnsmidlene skal vi gjøre en helhetlig vurdering av kommunens økonomi og behov. Skjønnsmidler tildeles på grunnlag av kommunens økonomi som helhet, og ikke kun på grunnlag av enkeltstående sektorer eller saker. Henvendelse følges opp og evt. kompenseres på høsten.

Allmennlegetjenesten

Regjeringen følger opp Hurdalsplattformen der det fremgår at regjeringen vil styrke fastlegeordningen slik at rekruttering og stabil legedekning sikres i hele landet bl.a. ved å etablere nye rekrutteringshjemler, korte ned listelengden til fastlegene og øke basistilskuddet per innbygger.

Regjeringen foreslår betydelige økte bevilgninger til allmennlegetjenesten i 2023. Det foreslås å styrke allmennlegetjenesten med 690,0 mill. kroner. Helårseffekten av forslaget er 920,0 mill. kroner f.o.m. 2024. Styrkingen samlet skal legge til rette for rekruttering, kapasitet og kvalitet i allmennlegetjenesten.

Økt basistilskudd til fastleger

Det foreslås å styrke basistilskuddet til fastleger fra 1. mai 2023 med 480,0 mill. kroner, og rammetilskuddet økes tilsvarende. For bedre å understøtte betaling for arbeidsbelastning og bedre oppfølging av medisinsk ressurskrevende listeinnbyggere, foreslås det å avvikle knekkpunktet og innføre et risikojustert basistilskudd. Det risikojusterte basistilskuddet fra 1. mai 2023 skal i første omgang baseres på alder, kjønn og indikator for helsetilstand. Helårseffekten av forslaget er 720,0 mill. kroner. Det vises til nærmere omtale i Prop. 1 S (2022–2023) for Helse- og omsorgsdepartementet.

Nasjonal ALIS

Den nasjonale ALIS-ordningen foreslås styrket med 200,0 mill. kroner. Gjennom å styrke ordningen vil alle som starter spesialisering i allmenntilleggsmedisin i 2023 kunne få tilbud om en ALIS-avtale.

Forskning i allmenntilleggsmedisin

10,0 mill. kroner foreslås for å styrke forskning i allmenntilleggsmedisin i 2023.

Ekspertutvalg skal gjennomgå fastlegeordningen

Regjeringen har nedsatt et ekspertutvalg for å utrede hvordan fastlegeordningen kan gjøres mer bærekraftig. Dette innebærer at de samlede ressursene i helse- og omsorgstjenesten skal brukes best mulig. Utvalget skal blant annet vurdere og foreslå tiltak knyttet til hvordan kapasiteten kan økes ved å rekruttere flere leger, gjennom å tilrettelegge for flere profesjoner ved allmenntilleggskontorene og ved hjelp av digitalisering. Ekspertutvalget skal levere første rapport med foreløpige vurderinger og anbefalinger innen 1. desember 2022. Rapport med endelige vurderinger og anbefalinger skal leveres 15. april 2023.

Ressurskrevende tjenester

Toppfinansieringsordning

Kommunene har ansvaret for å gi helse- og omsorgstjenester til dem som har krav på dette i henhold til helse- og omsorgstjenesteloven. Tjenestene finansieres i hovedsak gjennom kommunenes frie inntekter (skatteinntekter og rammetilskudd). Behovet for ressurskrevende tjenester varierer betydelig mellom kommuner. Det har foreløpig vært vanskelig å finne objektive kriterier i inntektssystemet som kan fange opp denne kostnadsvariasjonen.

Forslaget til bevilgning for 2023 tar utgangspunkt i faktisk utbetaling for 2022 på 10 947,0 mill. kroner. Dette inkluderer de kommuner som var med i forsøket med statlig finansiering av omsorgstjenester som opphørte fra 1. januar 2022. Utbetalingene i 2022 er framskrevet til 2023 på grunnlag av gjennomsnittlig underliggende vekst i ordningen fra 2019 til 2022 som var på om lag 2,6 pst. Det gir isolert sett en økning på 285,0 mill. kroner. Innslagspunktet foreslås satt til 1 526 000,- kroner. Dette er en økning som tilsvarer den anslåtte lønnsveksten for 2022 på 3,8 pst. Tilskuddsrammen foreslås på 11 658,5 mill. kroner.

Tilleggskompensasjon

I 2022 ble det etablert en tilleggskompensasjon, i tillegg til det ordinære toppfinansieringstilskuddet, for å legge til rette for at mindre kommuner som har spesielt høye utgifter til ressurskrevende tjenester kan gi et godt tjenestetilbud til mottakere som har krav på omfattende helse- og omsorgstjenester. Det ble utbetalt 55,0 mill. kroner til 24 kommuner. Terskelverdien var beregnet til 5 645 kroner per innbygger. Blant våre kommuner var det kun Krødsherad som fikk disse tilskuddsmidlene.

Som varslet i kommuneproposisjonen styrkes tilleggskompensasjonen i 2023. Det foreslås en bevilgning på 82,8 mill. kroner, som er en økning på 27,8 mill. kroner fra 2022. Økningen er finansiert med omdisponering fra kommunenes innbyggertilskudd (kap. 571, post 60).

Andre aktuelle saker av betydning for kommunene

Grunnrenteskatt på vindkraft og havbruk

I dag har kommunene noen inntekter fra havbruk: Fra vekst i oppdrettsnæringen fra Havbruksfondet og produksjonsavgift (med virkning fra 1.1.2021). Fra 1.juli 2022 gjelder en ny særavgift for landbasert vindkraft som skal gå til vertskommunene. Kommunene kan og ha inntekter på eiendomsskatt på havbruksinstallasjoner og vindkraftanlegg.

Regjeringen foreslår nå å innføre grunnrenteskatt for landbasert vindkraftverk og på havbruk (oppdrett av laks, ørret og regnbueørret) fra 2023, med en effektiv sats på 40 pst. Forslaget om grunnrenteskatt på vindkraft vil bli sendt på høring innen utgangen av året.

En viktig del av forslaget er at lokalsamfunn som stiller naturressurser til disposisjon, men og felleskapet, skal få en del av grunnrenten. Regjeringen legger opp til at halvparten av inntektene fra grunnrente skal gå til kommunesektoren. Totalt er dette anslått til å utgjøre rundt 3,1-3,2 mrd. kroner i 2023. Alle kommuner og fylkeskommuner vil få inntekter fra grunnrenten, men vertskommunene vil få en større andel.

Kommunesektorens inntekter er tredelt:

- En produksjonsavgift, som vil gå direkte til vertskommunene (og for havbruk til noe av avgiften og gå til vertsfylkeskommunene). Denne er estimert til 750,0 mill. kroner for havbruk og 334 mill. for vindkraft.

- En naturressursskatt, som vil gå inn til inntektsutjevningen til kommunene og fylkeskommunene. Denne er estimert til 750,0 mill. for havbruk og 217 mill. for vindkraft.
- En ekstrabevilgning, som vil gå inn i rammetilskuddet. Denne skal sikre at kommunesektoren får den fastsatte delen av grunnrenta på 50 pst. For 2023 er denne estimert til 325,0-400,0 mill. kroner for havbruk og 700 mill. kroner for vindkraft.

Grunnrentesatsen blir innført for inntektsåret 2023. Kommunesektoren vil få inntektene året etterpå, det vil si, første gang i 2024. Produksjonsavgiften og naturressursskatten sørger for stabile inntekter, selv i år med lav grunnrente. Samtidig gjør ekstrabevilgningen at kommunesektoren tar del i fordelene i år med høy grunnrente.

Områdesatsninger

Områdesatsninger er avtalebaserte langsiktige samarbeid mellom stat og kommune om ekstra innsats i levekårsutsatte byområder. I 2023 foreslår regjeringen å øke midlene til områdesatsninger med 15,0 mill. kroner til nye samarbeidsavtaler om områdesatsninger. Områdesatsningen omfatter de store byene som har oppsamling av levekårsutfordringer.

Bredbånd

Utbyggingen av høyhastighets bredbånd går raskt i Norge. Samtidig er det fremdeles betydelige geografiske forskjeller i bredbåndsdekningen. Det er viktig å motvirke at noen områder systematisk henger etter i utbyggingen av bredbånd, og prioritere at alle husholdninger og bedrifter så raske som mulig får tilbud om minimum 100 Mbit/s nedlastningshastighet. Regjeringen har som mål at alle skal ha et slikt tilbud innen utgangen av 2025. Det viktigste virkemidlet for å nå alle med raskt bredbånd er å legge til rette for kommersiell utbygging. I noen områder bygger ikke markedsaktørene ut på kommersielt grunnlag, og i slike områder øker regjeringen innsatsen. Regjeringen foreslår å bruke 412,7 mill. kroner på utbygging av bredbånd i 2023

Gratis deltidsklass i SFO på 1. trinn – helårseffekt av endring i 2022

Ved Stortingets behandling av statsbudsjettet for 2022 ble det vedtatt å innføre 12 timers gratis SFO på første trinn fra høsten 2022. Kommunesektoren ble kompensert gjennom en økning i rammetilskuddet på 640,0 mill. kroner. Tiltaket får helårseffekt i 2023, og rammetilskuddet økes med ytterligere 795,4 mill. kroner som fordeles etter delkostnadsnøkkelen for grunnskole.

Maksimalprisen for foreldrebetaling i barnehagen ble fra 1. august 2022 redusert til 3 050,- kroner per måned, noe som tilsvarer nivået som ble lagt til grunn etter inngåelsen av barnehageforliket i 2003. Som kompensasjon ble rammetilskuddet økt med 314,9 mill. kroner. Endringen får helårseffekt i 2023, og rammetilskuddet økes med 400,4 mill. kroner som fordeles etter delkostnadsnøkkelen for barnehage.

Ytterligere reduksjon i maksimal foreldrebetaling i barnehagen i 2023

Det foreslås en ytterligere reduksjon i maksimalprisen for foreldrebetaling i barnehagen, til 3 000,- kroner per måned fra 1. januar 2023. Som kompensasjon økes rammetilskuddet med 329,2 mill. kroner som fordeles etter delkostnadsnøkkelen for barnehage. Se nærmere omtale i Prop. 1 S (2022–2023) for Kunnskapsdepartementet.

Redusert pensjonspåslag for private barnehager – overgangsordning

Fra 1. januar 2022 ble pensjonspåslaget for private barnehager nedjustert fra 13 pst. til 10 pst. av lønnskostnadene i de kommunale barnehagene. Det ble samtidig innført en treårig overgangsordning for enkeltstående barnehager, slik at disse barnehagene skulle få lengre tid til å tilpasse seg inntektsbortfallet. Som følge av disse endringene ble rammetilskuddet redusert med 206,9 mill. kroner i 2022. Siden pensjonspåslaget til de enkeltstående barnehagene trappes videre ned i 2023, reduseres rammetilskuddet med ytterligere 53,0 mill. kroner.

Gratis barnehageplass fra tredje barn i familien

Det foreslås å innføre gratis barnehage fra tredje barn i familien som går i barnehage samtidig, fra 1. august 2023. I dag har disse barna rett til reduksjon i foreldrebetalingen på 50 pst. Kommunene kompenseres for merkostnaden i 2023 med 20,0 mill. kroner som fordeles etter delkostnadsnøkkelen for barnehage. Se nærmere omtale i Prop. 1 S (2022–2023) for Kunnskapsdepartementet og Prop. 1 S (2022–2023) for Barne- og familiedepartementet.

Gevinster knyttet til nytt prøvegjennomføringssystem i skolen

Nytt prøvegjennomføringssystem øker graden av digitalisering og gir gevinster også for kommunesektoren. Avlyst eleveksamen våren 2022 har medført forsinkelser i prosjektet for nytt prøvegjennomføringssystem, og dermed er også deler av gevinstene forsinket, herunder gevinster i fylkeskommunene. Gevinstene i kommunene er i stor grad knyttet til digitalisering av kartleggingsprøver som ikke er forsinket. Kommunenes gevinst i 2023 er anslått til 11,9 mill. kroner, og rammetilskuddet reduseres tilsvarende. Se nærmere omtale i Prop. 1 S (2022–2023) for Kunnskapsdepartementet.

Nasjonalt økonomisk tilsyn med private barnehager

Fra og med 1. januar 2022 er ansvaret for å føre økonomisk tilsyn med private barnehager overført fra kommunene til Utdanningsdirektoratet. Som følge av at kommunene ikke lenger vil ha utgifter til denne oppgaven, er det i 2022 overført 5,0 mill. kroner fra rammetilskuddet til kap. 220, post 01 på Kunnskapsdepartementets budsjett. Beløpet som er overført var basert på foreløpige anslag. Nye anslag tilsier at reduksjonen i kommunenes utgifter er noe større enn lagt til grunn, og det overføres derfor ytterligere 2,0 mill. kroner fra rammetilskuddet. Se nærmere omtale i Prop. 1 S (2022–2023) for Kunnskapsdepartementet.

Barnekoordinator – helårseffekt av endring i 2022

Det er fra 1. august 2022 innført en lovfestet rett til barnekoordinator, og kommunene er kompensert med 100,0 mill. kroner for innføringskostnader i 2022. Endringen får helårseffekt i 2023, og som kompensasjon for dette økes rammetilskuddet med ytterligere 83 mill. kroner. Midlene fordeles etter delkostnadsnøkkelen for kommunehelse. Se nærmere omtale i Prop. 1 S (2022–2023) for Helse- og omsorgsdepartementet.

Kompensasjon for kostnader til forvaltning og drift av nasjonale e-helseløsninger – engangsbevilgning for 2022

I forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2022 ble rammetilskuddet økt med 8,0 mill. kroner for å dekke en tredjedel av veksten i kostnadene til forvaltning og drift av nasjonale e-helseløsninger i 2022. Siden dette er en engangsbevilgning, reduseres rammetilskuddet med 8,3 mill. kroner i 2023.

Kompensasjon for kostnader til forvaltning og drift av nasjonale e-helseløsninger i 2023

Rammetilskuddet økes med 17,9 mill. kroner for å dekke en tredjedel av veksten i kostnadene til forvaltning og drift av nasjonale e-helseløsninger i 2023. Midlene fordeles etter delkostnadsnøkkelen for kommunehelse. Forslaget er en oppfølging av endringer i forskrift om standarder og nasjonale e-helseløsninger som pålegger kommuner og regionale helseforetak å betale for kostnadene til forvaltning og drift av nasjonale e-helseløsninger. Se nærmere omtale i Prop. 1 S (2022–2023) for Helse- og omsorgsdepartementet.

Økte sosialhjelpsutgifter som følge av redusert dagsats for tiltakspenger

Det er fra 1. januar 2022 innført en felles dagsats for tiltakspenger. Det er lagt til grunn at dette vil øke behovet for sosialhjelp, og kommunerammen ble derfor økt med 69,0 mill. kroner i 2022. Endringen i 2022 gjaldt for nye mottaker av tiltakspenger og får først helårseffekt i 2023. For å ta høyde for helårseffekten økes rammetilskuddet med ytterligere 17,6 mill. kroner som fordeles etter delkostnadsnøkkelen for sosialhjelp. Se nærmere omtale i Prop. 1 S (2022–2023) for Arbeids- og inkluderingsdepartementet.

Lovfesting av at kommunene ikke skal ta hensyn til barnetrygd ved vurdering av søknad om økonomisk sosialhjelp – helårseffekt av endring i 2022

Ved Stortingets behandling av statsbudsjettet for 2022 ble rammetilskuddet økt med 187,0 mill. kroner som kompensasjon for at det fra 1. september 2022 ikke skal tas hensyn til barnetrygd ved vurdering av søknad om økonomisk sosialhjelp. Endringen får helårseffekt i 2023, og rammetilskuddet økes med ytterligere 386,8 mill. kroner som fordeles etter delkostnadsnøkkelen for sosialhjelp.

Økte veiledende satser for økonomisk sosialhjelp – helårseffekt av endring i 2022

Ved Stortingets behandling av revidert nasjonalbudsjett for 2022 ble rammetilskuddet økt med 71,7 mill. kroner som kompensasjon for en særskilt oppjustering av de statlige veiledende satsene for økonomisk sosialhjelp fra 1. juli 2022. Den oppjusterte satsen videreføres i 2023 som grunnlag for prisjustering, og rammetilskuddet økes med ytterligere 69,0 mill. kroner som fordeles etter delkostnadsnøkkelen for sosialhjelp. Se omtale i Prop. 1 S (2022–2023) for Arbeids- og inkluderingsdepartementet.

Økt utbetaling av sosialhjelp – engangsbevilgning for 2022

Ved behandlingen av Prop. 46 S (2021–2022) ble det gitt en engangsbevilgning på 300,0 mill. kroner over rammetilskuddet for å dekke økt utbetaling av sosialhjelp i 2022 som følge av økte strømpriser, jf. Innst. 104 S (2021–2022). Siden bevilgningen var ettårig, reduseres rammetilskuddet med 311,1 mill. kroner i 2023.

Godtgjøring av sakkyndige og tolk som følge av ny barnevernlov

Den nye barnevernloven, som trer i kraft 1. januar 2023, innebærer blant annet at betalingsansvaret for godtgjøring av sakkyndige oppnevnt av fylkesnemndene for barnevern og sosiale saker og til tolk i saker for fylkesnemndene, blir overført fra kommunene til staten. Som følge av dette reduseres rammetilskuddet med 19,0 mill. kroner mot en økning på kap. 470, post 01 og kap. 853, post 01. Se nærmere omtale i Prop. 1 S (2022–2023) for Barne- og familiedepartementet og Prop. 1 S (2022–2023) for Justis- og beredskapsdepartementet.

Samværplan som følge av ny barnevernlov

Den nye barnevernloven, som trer i kraft 1. januar 2023, inneholder en plikt for barnevernstjenesten til å utarbeide en plan for gjennomføring av samvær og kontakt med foreldre, søsken og andre nærstående som barnet har et etablert familieliv med. Kommunenes merutgifter er anslått til 31,5 mill. kroner i 2023, og rammetilskuddet økes tilsvarende. Midlene fordeles etter delkostnadsnøkkelen for barnevern. Se nærmere omtale i Prop. 1 S (2022–2023) for Barne- og familiedepartementet.

Barnevernsreformen

Ansvarsendringene som følger av barnevernsreformen, jf. Prop. 73 L (2016–2017) og Innst. 354 L (2016–2017), gjelder fra 1. januar 2022 og gir økt faglig og økonomisk ansvar til kommunene. For å dekke kommunenes merkostnader som følger av det økte finansielle ansvaret, ble rammetilskuddet til kommunene økt med 1,3 mrd. kroner i 2022. Rammetilskuddet økes med ytterligere 497,8 mill. kroner i 2023. Halvparten av midlene fordeles særskilt (tabell C) etter kommunenes tidligere bruk av statlige barnevernstiltak, og halvparten av midlene fordeles etter delkostnadsnøkkelen for barnevern. Økningen i 2023 er noe mindre enn tidligere varslet. Dette skyldes dels en faseforskyvning knyttet til overgangsordningen for spesialiserte fosterhjem og beredskapshjem og dels oppdaterte tall for aktiviteten i det statlige barnevernet i 2021. Se nærmere omtale i Prop. 1 S (2022–2023) for Barne- og familiedepartementet.

Ny oppgave- og ansvarsdeling i barnevernet – avvikling av forsøk

For å lette overgangen fra forsøk til ny oppgave- og ansvarsdeling i barnevernet, ble Alta og Færder kommuner tildelt en engangsbevilgning i 2022 på hhv. 9,6 og 10,8 mill. kroner som ble fordelt særskilt (tabell C) i tillegg til kompensasjonen for barnevernsreformen. Denne bevilgningen avvikles i 2023, og rammetilskuddet reduseres derfor med 21,2 mill. kroner. Se nærmere omtale i Prop. 1 S (2022–2023) for Barne- og familiedepartementet.

Endringer i regelverket for arbeidsavklaringspenger – anslått reduksjon i behovet for økonomisk sosialhjelp

Ved behandlingen av revidert nasjonalbudsjett for 2022 ble det vedtatt endringer i regelverket for arbeidsavklaringspenger. Endringene forventes å redusere behovet for økonomisk sosialhjelp, og rammetilskuddet reduseres derfor med 100 mill. kroner. Se omtale i Prop. 1 S (2022–2023) for Arbeids- og inkluderingsdepartementet.

Aktuelle saker av betydning for kommunene

Kompensasjon ansvarsovertaking barnevern

Fra 2022 er det innført en barnevernsreform, som blant annet gir kommunene økt faglig og økonomisk ansvar. Som kompensasjon for det økte finansielle ansvaret, ble rammetilskuddet til kommunene økt med 1 310,0 mill. kroner i 2022. I 2023 er kompensasjonen ytterligere økt med 498,0 mill. kroner. Kompensasjonen skal på sikt fordeles etter kostnadsnøkkelen for barnevern i sin helhet. For å redusere risikoen for den enkelte kommune er det lagt opp til en overgangsperiode på tre år. I 2022, 2023 og 2024 vil derfor halvparten av kompensasjonen bli fordelt etter delkostnadsnøkkelen for barnevern, mens halvparten blir fordelt særskilt etter bruken av barnevernstiltak før reformen (basert på regnskapsåret 2020).

Våler kommunes andel er på 3,2 mill.

Tilskudd per grunnskole:

I 2022 ble det innført et nytt tilskudd på 500 000,- kroner per kommunale grunnskole i kommunen. Tilskuddet blir gitt med en særskild fordeling basert på tall over grunnskoler i kommunene i skoleåret 2021/2022.

Satsen er prisjustert i 2023, og er 519 000,- kroner per grunnskole.

Våler kommunes andel er på 2,074 mill.

Helsestasjon og skolehelsetjeneste:

Siden 2014 er det gitt midler til helsestasjons- og skolehelsetjenesten via rammetilskuddet, fordelt med en særskilt fordeling. For 2023 er det samla beløpet til fordeling prisjustert med kommunal deflator, og utgjør til sammen 987,4 mill. kroner. Midlene er foreslått fordelt til kommunene basert på tallet på innbyggere i alderen 0–19 år, med et minstenivå på 100 000,- kroner per kommune.

Våler kommunes andel er på 1,268 mill.

5 Drifts- og investeringsbudsjett

5.1 Økonomiske rammer

Prisstigning og lønnsvekst

Økonomiplanen er satt opp i faste priser (2022-kroner). Årlig deflator i kommunesektoren er på 3,7 %, herav 4,2 % i forventet lønnsvekst og en forventet prisvekst på 3,0 %.

Våler kommune budsjetterer pensjonsutgifter med 15,0 % av lønn i perioden, med unntak for undervisningspersonell der premien er satt til 11,8 %. Pensjonspremien vil variere betydelig år for år. Lønnsoppgjør, trygdeoppgjør, antall uføretrygdede og kapitalmarkedet er viktige faktorer som påvirker.

Finansielle inntekter og utgifter

Aksjeutbytte fra Østfold Energi AS er budsjettert med 1,0 mill. Det er (som tidligere) verken budsjettert gevinst eller tap på finansielle omløpsmidler.

Renteinntekter er basert på gjennomsnittlig inntestående i bank.

Deler av Våler kommunes låneportefølje er knyttet opp mot 65,4 % pt. rente (nominell rente), 6,84 % grønn pt. rente og 13,11 % fast rente. Nominell rente (pt. rente) er på 3,7 %, Fastrenten er 2,4 % og grønt lån er 3,6 %.

Norges Banks styringsrente er nå på 2,25 %. Hvordan markedsrentene endrer seg har ikke alltid direkte sammenheng med Norges Banks styringsrente. Markedsrentene påvirkes også av mange andre faktorer og vil ikke nødvendigvis følge Norges Banks renteutvikling slavisk.

I økonomiplanen har kommunedirektøren benyttet Kommunalbankens anbefalte rentekurve for lån. Den bygger på Norges Banks anslag på Nibor (styringsrenten tillagt pengemarkedspåslaget), samt siste prognose på pengemarkedsrenten fra Statistisk Sentralbyrå tillagt Kommunalbankens margin over Nibor. Kommunalbankens anbefalte renter er for 2023 på 4,55 %, 2024 4,50 %, 2025 4,35 % og 2026 4,25 %.

Frie inntekter

Skatt og rammetilskuddet er i utgangspunktet ført opp med prognosebeløpet som er angitt for Våler i regjeringens forslag til statsbudsjett for 2022.

	Regnskap 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023
RAMMETILSKUDD FRA STATEN	157 057 000	165 000 000	185 000 000
INNETKTSUTJEVNING		17 000 000	21 000 000
SKATT PÅ INNETKT OG FORMUE	145 443 000	165 000 000	186 000 000
SUM FRIE INNETKTER	302 500 000	369 000 000	392 000 000

Norske kommuner får hovedtyngden av sine inntekter bestemt gjennom det kommunale inntektssystemet. Prinsippet som ligger til grunn for dette systemet er å sikre at alle kommuner i prinsippet har økonomisk evne til å gi sine innbyggere et likeverdig tilbud når det gjelder sentrale velferdstjenester uavhengig av kostnadsstruktur eller inntektsnivå.

Nivået for Våler kommunes skatteinntekter er i budsjettet for 2023 på 84 % av landsgjennomsnittet.

Det ordinære rammetilskuddet tar utgangspunkt i et innbyggertilskudd som fordeles med et likt beløp per innbygger. Innbyggertilskuddet korrigeres videre for utgiftsutjevning, beregnet etter såkalte objektive kriterier, kostnadsnøkler. Etter disse «objektive kriterier» betraktes Våler som en middels lett / tung-dreven kommune.

5.2 Budsjetter

Konsekvensjustert budsjett

Konsekvensjustert budsjett 2023 (en videreføring av aktivitetene i 2022 korrigeret for lønnsøkning og sentrale og lokale vedtak med økonomiske konsekvenser) i tillegg til budsjettbelastende tiltak, gir dette et positivt netto driftsresultat på 13,0 mill. i 2023.

For økonomiplanperioden gir konsekvensjustert budsjett følgende netto driftsresultat:

	B 2023	B 2024	B 2025	B 2026
Netto driftsresultat	13 000 000	14 000 000	0	-1 400 000

Budsjett 2023 | Økonomiplan 2023-26

Samlet for økonomiplanperioden gir dette et positivt netto driftsresultat på 25,6 mill.

I tabellene som følger viser budsjettbelastende tiltak. Det er viktig for kommunedirektøren å understreke at tiltak som er satt opp her, og som er listet som et og et tiltak, i stor grad er tiltak som henger sammen og som er avhengige av hverandre.

Økonomiplanoversikt endring i budsjetttramme 2023-2026

	2023	2024	2025	2026
Vedtatt budsjetttramme 2022 videreført	351 572	351 572	351 572	351 572
<i>Konsekvensjustert for politiske vedtak etc.</i>				
Lønns og prisjustering	13 600	13 600	13 600	13 600
Konsekvensjustert budsjetttramme 2023-2026	365 172	365 172	365 172	365 172
Forslag tillegg Helse og velferd	2 000	2 000	2 000	2 000
Forslag tillegg Oppvekst og kultur	11 000	11 000	11 000	11 000
Forslag tillegg Miljø og teknikk	4 500	4 500	4 500	4 500
Endring selvkost	-2 672	-2 672	-2 672	-2 672
Sum forslag til kutt og tillegg	14 828	14 828	14 828	14 828
Sum budsjetttramme 2023-2026, Kommunedirektørens forslag	380 000	380 000	380 000	380 000

Budsjettbelastende tiltak drift

Kommunedirektøren ser behov for de nedenstående budsjettbelastende tiltak slik:

	2023	2024	2025	2026
Helse og velferd				
Ny BPA-brukerstyrt personlig assistanse	2 000	2 000	2 000	2 000
Oppvekst og kultur				
Økte kostnader barnevern	7 500	7 500	7 500	7 500
Innføring av makspris i barnehage	500	500	500	500
Økt spesialundervisning, BPA i skole og flere assistenter	3 000	3 000	3 000	3 000
Miljø og teknikk				
Leie av midlertidig Ungdomsskole	4 500	4 500	4 500	4 500
Selvkost				
Endring selvkost	-2 672	-2 672	-2 672	-2 672
Sum totalt budsjettbelastende tiltak	14 828	14 828	14 828	14 828

5.3 Investeringer

Investering stab økonomi, innkjøp og IT

Beløp i 1000

	Økonomiplan				Finansiering
	Budsjett 2023	Budsjett 2024	Budsjett 2025	Budsjett 2026	
Digitalisering/IKT-utstyr	3 600	4 000	4 000	4 000	Lån
MVA	900	1 000	1 000	1 000	mva
Sum	4 500	5 000	5 000	5 000	

Investering Miljø og teknikk

Beløp i 1000

	Økonomiplan				Finansiering
	Budsjett 2023	Budsjett 2024	Budsjett 2025	Budsjett 2026	
Utstyr, transportmidler, maskiner	500	500	500	500	Lån
Rehabilitering veier, bruer	500	500	500	500	Lån
Rehabilitering kommunale bygg	2 500	1 000	1 000	1 000	Lån
Energiøkonomiseringsprosjekter	10 000				Lån
MVA	3 375	500	500	500	mva
Sum	16 875	2 500	2 500	2 500	

Ny Kirkebygden skole

Beløp i 1000

	Kostnadsramme	Økonomiplan				Finansiering
		Budsjett 2023	Budsjett 2024	Budsjett 2025	Budsjett 2026	
Ny Kirkebygden skole	400 000	80 000	61 800	150 000	0	Lån
Ny Kirkebygden skole			88 200			Fond
mva		20 000	37 500	37 500		mva
Sum investeringer		100 000	187 500	187 500	0	

Investering Helse og velferd

Beløp i 1000

	Økonomiplan				Finansiering
	Budsjett 2023	Budsjett 2024	Budsjett 2025	Budsjett 2026	
Velferdsteknologi	1 500				Lån
mva	375				
Sum investeringer	1 875	0	0	0	

Investering Selvkost

Beløp i 1000

	Økonomiplan				Finansiering
	Budsjett 2023	Budsjett 2024	Budsjett 2025	Budsjett 2026	
Rehabilitering avløpsnett	1 300	1 700	1 700	1 700	Lån
Nytt/rehabilitering vannledninger/-nett	6 000	6 000	6 000	6 000	Lån
Vann Kirkebygden	18 000	2 000	0	0	Lån
Sum investeringer	25 300	9 700	7 700	7 700	

5.4 Resultat

Kommunedirektørens forslag innebærer følgende netto driftsresultat i perioden:

	2023	2024	2025	2026
Netto driftsresultat	13 000	14 000	0	-1 400
Netto resultatgrad av sum driftsinntekter	2,5 %	2,6 %	0,0 %	-0,3 %

Driftsnivået/tjenesteomfanget ligger over TBUs anbefalte resultatgrad på minimum 1,8 % for året 2023 og 2024. For året 2025 og 2026 blir resultatgraden henholdsvis 0,0 % og minus 0,3 %. Hovedårsaken er at finanskostnadene til bygging av ny kirkebygden skole slår inn.

5.5 Langsiktig lånegjeld og fond

Langsiktig lånegjeld

Gitt vedtak i henhold til kommunedirektørens forslag til budsjett og økonomiplan vil Våler pr 31.12 de respektive årene ha langsiktig lånegjeld som skal dekkes av frie inntekter (lånegjeld selvkost og Husbank til videreutlån er ikke med) i henhold til nedenstående tabell. Tabellen viser at vi har en gjeldsgrad for 2023 som er 65 %, 2024 er den 75,8 %, 2025 er den 102,98 % og for 2026 er den 101,47 %. Årsaken til de store endringene utover økonomiplanperioden er byggingen av nye Kirkebygden skoler.

§ 5-7 Oversikt over gjeld

	2023	2024	2025	2026
Gjeld (1 000kr)	342 800	400 800	541 800	532 800
Gjeld i prosent av sum driftsinntekter	65,0 %	75,1 %	102,23 %	100,72 %

Fond

Faktisk fondsbeholdning, under samme forutsetning som ovenfor, vil pr 31.12 de respektive år være i henhold til nedenstående tabell.

	2023	2024	2025	2026
Disposisjonsfond (1 000kr)	60 864	77 211	80 109	81 641
I prosent av sum driftsinntekter	11,5 %	14,5 %	15,1 %	15,4 %

Størrelsen på disposisjonsfondet ligger på et tilfredsstillende nivå i hele planperioden. Den gode beholdningen gir sikkerhet for uforutsette negative endringer.

Kommunedirektøren foreslår

1. Tallbudsjettet vedtas slik det framgår av oppstillingene / oversiktene:
Budsjettskjema 1 A og 1 B, Budsjettskjema 2 A og B.
2. Satsene for foreldrebetaling i kommunale barnehager fra 1.1.2023 settes etter føringer i Statsbudsjettet i 2023. I forslag til Statsbudsjett reduseres maksimalprisen for hel plass til kr. 3 000,- per mnd. Deltidsplasser reduseres tilsvarende. Satsene endres med vedtatt statsbudsjett.

Moderasjonsordningen settes etter føringer i Statsbudsjettet i 2023 gir reduksjonen i foreldrebetalingen for det andre barnet på 30%, og for det tredje barnet og oppover er det i Statsbudsjettet forslått at er gratis.

Fra 1.1.2023 justeres satsene for matpenger slik:

2.1. matpenger, hel plass kr. 440,- per måned (425,- i 2022)., 3 dager per uke kr. 270,- per måned (260,- i 2022)

3. Fra 1.2.2023 justeres satsene for foreldrebetaling i skolefritidsordningene (SFO). Satsene er foreslått økt med ca. 3%. Kosten er uendret fra 2022. Tidligere er har satsene vært endret fra nytt skoleår. Endringene vil nå tre i kraft fra 01.02.2023.

Plasstype	Opphold 2022	Opphold 2023	Kost
Helårsplass 100 %	2 880,-	2 970,-	200,-
Helårsplass 100 % 1. trinn	1 602,-	1 650,-	
Skoleårsplass, hel dag	2 304,-	2 380,-	160,-
Skoleårsplass, hel dag 1.trinn	991,-	1 020,-	
80% plass, fire dager helår	2 304,-	2 380,-	160,-
80% plass, fire dager helår 1. trinn	991,-	1 020,-	
60 % plass, tre dager helår	1 728,-	1 780,-	120,-
60 % plass, tre dager helår 1.trinn	359,-	370,-	
40% plass, to dager helår	1 152,-	1 152,-	80,-
40% plass, to dager helår 1. trinn	Gratis	Gratis	
Morgenplass, skoleår	1 100,-	1 140,-	0,-
Kjøp av enkeltdager	250,- per dag	260,- per dag	10,- per dag
For barn med særskilte behov vil SFO være gratis fra 5. - 7. trinn.	0,-	gratis	200,-

Ved henting av barn etter avslutning av den daglige åpningstiden i ordningen kan det faktureres tilleggsbetaling. For 2022 var denne kr 175,- per påbegynt time, for 2023 kr 180,- per påbegynt time. For søsken som har samme bostedsadresse gis det moderasjon på 25 % av ordinær betaling fra og med barn nr. 2, og tildeles det/de søsken med den største SFO-plassen.

4. Kulturskole

Priser kulturskolen for elever fra Våler – Forslaget er likt med forslaget i Moss kommune

Brukerbetaling	2022	2023
MUSIKK: kjerneprogram (25 min)	3 600,-	3 800,-
MUSIKK: fordypning (40 min)	5 400,-	5 400,-
MUSIKK: fordypning (50 min)	6 500,-	6 500,-
MUSIKK - instrumentleie	600,-	600,-
MUSIKKTEATER kjerneprogr. KLAPP	3 400,-	3 400,-
MUSIKKTEATER fordypning APPLAUS	4 000,-	4 500,-
TEATER: TeaterLEK	3 400,-	3 400,-
TEATER kjerneprogram	3 400,-	3 400,-
TEATER fordypning	3 700,-	3 800,-
VISUELLE FAG KunstLEK	3 400,-	3 400,-
VISUELLE FAG kjerneprogram	3 400,-	3 400,-
VISUELLE FAG kjerneprogram animasjonsfilm og digital kunst (nytt)	-	3 400,-
Materialavgift visuelle fag	500,-	600,-
Materialavgift keramikk	500,-	600,-
Materialavgift animasjonsfilm (nytt)	-	600,-
Barnekor (60 min)	3 400,-	3 400,-
Kulturmix (breddetilbud)	3 000,-	3 400,-
søskenmoderasjon – per søsken fra første søsken	20 %	20 %
Flerfagsrabatt – reduksjon fra andre disiplin	20 %	20

Begrunnelsen for endringene er at det er et ønske om å holde prisnivået på kulturskoleplass nede. Derfor er det kun foreslått justeringer i noen fag. Disse endringene igjen er foreslått for å få til en fornuftig prisliste ut fra at:

- nye tilbud har kommet til de siste årene
- prisene skal tilpasses rammeplanen som har både kjerne- og fordypningstilbud
- det er fra kulturskolens side et ønske om å gjøre en forskjell på en-til-en undervisning og gruppetilbud (gruppetilbud skal være rimeligere)

5. Fra 1.1.2023 justeres de årlige festeavgiftene på kirkegårdene slik:

5.1. Grav: kr 250,- (kr 240 i 2022)

5.2. Engangssum for å ligge i navnet minnelund på kr 5 360,- (5 200,- i 2022)

6. Biblioteket – gebyrer

Purring og gebyr	
Påminnelse 2 dager før forfall	0,-
1. purring 7 dager etter forfall	0,-
2. purring med varsel om erstatning 20 dager etter forfall - voksen	100,-
2. purring med varsel om erstatning 20 dager etter forfall - under 15 år	0,-
Erstatning - Erstatning kreves etter 30 dager etter forfall	
Bøker for voksne	400,-
Bøker barn under 15 år	200,-
Film	200,-
Tidsskrift	100,-
Dataspill, lydbøker, musikk og språkkurs	Individuell vurdering
Bøker eller materiale	Individuell vurdering

7. Utleie av haller og gymsaler

Følgende grupper er unntatt å betale leie for skole- og barnehagelokaler:

- Barn og elever med foreldre kan låne skole- og barnehagelokaler uten kostnad til arrangementer som er åpne for alle (bursdag for hele avdelingen/klassen, klassefest, barnehage-/skolearrangement ol.)

Følgende grupper er unntatt fra å betale leie for haller og gymsaler i kommunen:

- Kulturskolens arrangementer

- Foreninger med aktiviteter for kronisk syke eller funksjonsnedsettelse
- Treninger/øvinger organisert for barn og unge under 19 år i regi av kommunes lokale lag og foreninger

Fra 1.1.2023 fastsettes prisen ved utleie, per time.

Lokale	Priser 2022	Priser 2023
Vålerhallen 1/1 hall	465,-	480,-
Vålerhallen 2/3 hall	310,-	320,-
Vålerhallen 1/3 hall	155,-	160,-
Svinndalhallen	200,-	210,-
Gymsalen Våk skole	200,-	210,-
Grendesalen Kirkebygden barnehage inkludert renhold*	5 000,- 1 dag i helg, kr. 210,- per time på ettermiddager- /hverdager	3 650,-
Bergtunet stue m/kjøkken **	Gratis/selvvask	Gratis/selvvask
Bergtunet 2. etg.	Gratis/selvvask	Gratis/selvvask

* Grendehuset leies ikke ut i arbeidstiden. Det er da forbeholdt kommunens virksomheter. Utleie gjøres på ettermiddag/kvelder og helger. I helgen er det kun mulig å leie hel dag. Tidligere ble vask organisert av leietaker, nå er vask lagt inn i leieprisen og organiseres av Våler kommune.

** Bergtunets lokaler lånes ut til kommunens lokale lag og foreninger uten kostnad, men låntaker sørger for at lokalene er ryddet og vasket etter bruk.

- Salene i Herredshuset leies ikke ut i 2023.
- Leie av omsorgsboliger: Fra 1.1.2023, eller fra den tid deretter da det lovlig kan foretas, heves med 3,0 %, avrundet oppad til nærmeste hele krone: maksimalhusleie i omsorgsboligene. Ved inngåelse av ny leiekontrakt fastsettes ny husleie inntil gjengs leie for den aktuelle bolig.
- Fra 1.1.2023 heves satsen for strøm, oppvarming og vaktmestertjenester mv. i omsorgs- og trygdeboligene med 3,0 %, avrundet til nærmeste hele tikrone (fra kr. 1 970,- til kr. 2 030,-).
- Fra 1.1.2023, eller fra den tid deretter da det lovlig kan foretas, heves leieprisen i ungdomsboligene med 3,0 %, avrundet oppad til nærmeste hele tikrone. Ved inngåelse av ny leiekontrakt fastsettes ny husleie inntil gjengs leie for den aktuelle bolig.

Budsjett 2023 | Økonomiplan 2023-26

12. Fra 1.1.2023, eller fra den tid deretter da det lovlig kan foretas, heves leieprisene i sosial- og tjenesteboligene med 3,0 %, avrundet oppad til nærmeste tikkone. Ved inngåelse av ny leiekontrakt fastsettes ny husleie inntil gjengs leie for den aktuelle bolig.
13. For 2023 fastsettes betaling for vask av tøy til kr. 80,- per kg tøy, og vask og rulling av duker til kr. 160,- per løpemeter. Beløpene er ekskl. mva.
14. For 2023 fastsettes følgende betalingssetninger i pleie- og omsorgstjenestene:
- Egenbetaling for korttidsopphold/rehabiliteringsopphold: Døgnopphold: Maks. egenandel iht. forskrift.
 - Dag/natt-opphold: Maks. egenandel iht. forskrift.
 - Beboers inntekt legges til grunn for beregning av vederlag på langtids plass.
 - Matpriser 2023

	1/1 porsjon hver dag	1/1 porsjon x 3d/uke	1/2 porsjon hver dag	1/2 porsjon x 3d/uke
1/1 pensjon (4 måltider)	6 200,-	2 625,-	3 500,-	1 480,-
1/2 pensjon (frokost/ middag)	4 000,-	1 695,-	2 300,-	975,-

1/1 middag	1/2 middag	1/1 middag tilkjørt	1/2 middag tilkjørt
90,-	58,-	95,-	63,-

- Tjenesten trygghetsalarm:
 - Minstesats for de med inntekt under 2 G settes til kr. 200,- per mnd.
 - For de med inntekt over 2 G kr. 250,- per mnd. og digitale trygghetsalarmer kr. 350,- per mnd.
 - Gratis om oppfyller kriterier for helse- og omsorgstjenester
- Egenbetaling for hjemmehjelp (praktisk bistand) holdes uendret.

Alternativ	1	2	3	4
Inntekt	(Inntil 2G)	(2G – 3G)	(3G – 4G)	(Over 4G)
Enhetspris (time)		197,-	300,-	405,-
Start abonnement etter	3 timer	10 timer	15 timer	15 timer

Abonnementspris per måned	Maks i henhold til forskrift	1 970,-	4 500,-	6 075,-
---------------------------	------------------------------	---------	---------	---------

15. Fra 1.1.2023 reduseres årsgebyret for avløp til kr. 2 608,- (2 625,- i 2022) på fast gebyr og forbruksgebyret økes til kr. 40,05 (39,90 i 2022) per kbm. Beløpene er inkl. mva.
- 15.1. Pris for stipulert mengde settes lik pris for målt mengde pr. kubikkmeter (kbm).
- 15.2. Ved manglende vannmåleravlesning ilegges et gebyr tilsvarende inkassosatsen samt at forbruket stipuleres likt med siste årsavlesning.
- Ved manglende avlesning utover to år blir avlesning foretatt av kommunen og det ilegges et avlesningsgebyr tilsvarende inkassosatsen x 2.
16. Fra 1.1.2023 reduseres årsgebyret for vann til kr. 1 325,- inkl. mva. (kr. 1 500,- i 2022) på fast gebyr og kr. 21,33 i forbruksgebyr (kr. 22,5 i 2022) per kbm. Beløpene er inkl. mva.
- 16.1. Pris for stipulert mengde settes lik pris for målt mengde pr. kubikkmeter (kbm)
- 16.2. Ved manglende vannmåleravlesning ilegges et gebyr tilsvarende inkassosatsen samt at forbruket stipuleres likt med siste årsavlesning.
- Ved manglende avlesning utover to år blir avlesning foretatt av kommunen og det ilegges et avlesningsgebyr tilsvarende inkassosatsen x 2.
17. Tilknytningsavgiftene for kloakk i 2023 fastsettes til kr. 6 250,- inkl. mva. per boenhet (kr 12 500,- i 2022).
18. Tilknytningsavgiftene for vann i 2023 fastsettes til kr. 6 250,- inkl. mva. per boenhet. (kr. 12 500,- i 2022)
19. Avgiften for slamtømming per gang for 2023 holdes uendret til kr. 2 413,- inkl. mva. (2 413,- i 2022).
Slamtømming fellesanlegg (må bruke faktor v/fakt.) holdes uendret til kr. 2 413,- inkl. mva. (2 413,- i 2022)
Slamtømming innen 24 timer holdes uendret til kr. 1 094,- inkl. mva. (1 094,- i 2022)
20. Fra 1.1.2023 økes renovasjonsgebyrene med 1,09 % for restavfall 140 l.
21. Fra 1.1.2023 reduseres feieravgiften per pipeløp for boliger med 32,1 % til kr. 503,- inkl. mva. (kr 740,- i 2022).
Fra 1.1.2023 reduseres feieravgiften pr. pipeløp for fritidsboliger med 32,1 % til kr. 251,- (kr 368,- i 2022).
Beløpene er inkl. mva.

22. Fra 1.1.2023 fastsettes gebyrer for plan- og byggesaksbehandling i tråd med vedlagte betalingsregulativ.
23. Fra 1.1.2023 fastsettes gebyrer etter gebyrforskrift i medhold av matrikkelloven i tråd med vedlagte betalingsregulativ.
24. Gebyr etter «Lokal forskrift om gebyrer for saksbehandling og kontroll av utslipp av avløpsvann i Våler kommune» fastsettes for 2023 til kr. 1 340,- per år inkl. mva. (kr 1 300,- i 2022).
25. Vigselstilbudet er gratis for kommunens innbyggere og for personer som ikke er bosatt i Norge (men som oppfyller vilkårene for å inngå ekteskap ved vigsel) på herredshuset i Våler kommune, på torsdager og fredager i kommunens åpningstid.

Fra 01.01.2023 vil det innføres betaling for nødvendige merkostnader ved vigsler, utenom på herredshuset på torsdager og fredager i kommunens åpningstid:

- Utenfor normalarbeidstid i kommunens vigselslokal kr. 1 500,-
- Utenfor normalarbeidstid og andre steder enn kommunens vigselslokale kr. 2 500,-
- Brudepar som ikke er bosatt i Våler kr. 1 000,-
- I normalarbeidstiden, utenfor kommunens vigselslokale kr. 1 000,-
- Vitner (en eller to) fra kommunen i normalarbeidstiden, utenfor kommunens vigselslokaler kr. 1 000,-

Faktura sendes etter at seremonien er gjennomført.

26. For eiendomsskatt gjelder:
 - I medhold av Lov om eiendomsskatt til kommunane, lov av 06.06.1975 nr. 29 §§ 2 og 3 skrives det ut eiendomsskatt i 2023 etter utskrivningsalternativet i lovens § 3, litra a; faste eiendommer i hele kommunen.
 - Det skrives ut skatt på det særskilte skattegrunnlaget redusert med 2/7 del i 2023 (overgangsregel til §§ 3 og 4).
 - Skattegrunnlaget for boliger og fritidsboliger blir satt til skattetakst multiplisert med 0,7. jf. § 8 A-2 (1).
 - Eiendomsskattesatsen settes til 4,0 promille for 2023, jf. § 13.
 - Med hjemmel i Eiendomsskattelovens § 7 kan kommunestyret etter søknad fritta følgende eiendommer for eiendomsskatt: Egedomar åt stiftingar og institusjonar som tek sikte på å gagne ein kommune, eit fylke eller staten. Bygning som har historisk verdi, gjennom fredningsvedtak jfr. Lov om kulturminner.
 - Med hjemmel i Eiendomsskattelovens § 28 kan formannskapet etter søknad fritta for eiendomsskatt dersom særlege grunner gjør det sær

urimelig å kreve inn eiendomsskatten.

- Innbetaling av eiendomsskatt fordeles på 3 terminer alternativt 1 eller 12 terminer, jf. § 25.
- Ved taksering og utskrivning av eiendomsskatt benytter kommunen tidligere vedtatte rammer og retningslinjer for eiendomsskatt, vedtatt av skattetakstnemnda og overskattetakstnemnda 17.08.2011.
- Skattetakstene har stått i 11 år og vil i 2023 gå inn i sitt 12 år. Kommunestyret vedtar at takstene vil stå urørt i 2023, jfr. § 8 A-3 2. ledd. Ny takst vil måtte skje senest fra 2025.

27. Likviditeten anses tilstrekkelig i 2023, og det treffes derfor ikke særskilte vedtak.

28. Til finansiering av foreslåtte investeringer unntatt selvkost tas det opp lån på kr. 98 600 000,-. Det er ikke kommunestyrets forutsetning at kommunedirektøren må ta opp lån i budsjettåret hvis kommunedirektøren finner det hensiktsmessig å utsette slikt opptak til et senere år. Det legges opp til at det etableres en trekkrettighet på inntil 98,6 mill. i 2023. Justert for eventuelle endringer.

29. Til finansiering av foreslåtte investeringer på selvkost (vann og avløp) tas det opp lån på kr. 25 300 000,-. Det er ikke kommunestyrets forutsetning at kommunedirektøren må ta opp lån i budsjettåret hvis kommunedirektøren finner det hensiktsmessig å utsette slikt opptak til et senere år. Det legges opp til at det etableres en trekkrettighet på inntil kr. 25,3 mill. i 2023.

~~30. Det tas opp Husbanklån til videreutlån på kr. 8 000 000,-. **UTGÅR se pkt. 36**~~

31. Finansielle måltall

Kommunene skal forvalte økonomien sin slik at den økonomiske handleevnen blir ivaretatt over tid. Som et ledd i dette må alle kommuner vedta finansielle måltall. De skal være et verktøy for langsiktig styring av kommunenes økonomi.

Finansielle måltall for Våler kommune fastsettes til:

- Gjelden ikke overstiger 100 % av sum driftsinntekter.
- Handlingsregel om at kapitalutgiftene ikke bør overstige 6 % av frie inntekter.
- Netto driftsresultat - det som står igjen når alle driftsutgifter er dekket, skal være 1,8 % av sum driftsinntekter over tid.
- Disposisjonsfondet bør være på 8 % av sum driftsinntekter.

32. Forprosjekt ny gymsal Våk barneskole settes inn investeringsprogrammet fra år 2024.

33. Det skal lages en behovsanalyse ila 2023, ref. fsk. sak 49/22, som skal gi svar på hvilke behov og tiltak som må gjennomføres med tanke på bygningsmasse for å imøtekomme befolkningsvekst, samt forventede krav til en fremdriftsrettet skole, sfo og barnehage i Svinndal.
34. 5-7 klassene i Vålerskolen inviteres inn for å avdekke ønsker og muligheter for møteplasser for aldersgruppen i våre 3 nærmiljøer. Det er viktig at det organiseres slik at så mange som mulig blir hørt, ideer og muligheter blir vurdert. Dette kan resultere i en sak for kommunestyret, som skal skissere mulige tilbud. Møteplasser for 5-7 trinn skal være trygge og sunne arenaer med godt innhold tilpasset målgruppen.
35. Middagsåsen skisenter. Kjøp av dagskort ifm. Skoleskirenn for Vålerskolen skal videreføres.
36. Lånerammen for startlån settes til 18 mill. kroner. Ved økt låneramme kan man legge til rette for «leie til eie» i Våler kommunen.
37. Det skal foretas en mulighetsstudie for Sperrebotn-bukta. Tidligere var dette en populær badestrand, nå gror den igjen med siv. Vi ønsker å se muligheten til å gjenskape dette som et «nærmiljøanlegg», med fokus på vannmiljø, folkehelse og rekreasjon. Rydding av siv, gjestebrygge, båtplasser, badeplass m.m. Alt dette arbeidet skal skje i tett samarbeid med grunneiere og andre.
38. Kirken: Investeringsmidler vil bli vurdert ved konkrete prosjekter i samarbeid med Kirken. Våler kommune og Våler kirkelige fellesråd skal i samarbeid være aktive i å søke støtte til statlige midler, spesielt over bevaringsprogrammet for verneverdige (Middelalder) kirkebygg.
39. I utformingen av ny ungdomsskole skal det hensyntas mulighet for servering av skolelunsj. Det skal videre utredes alternativ for organisering og økonomisk konsekvens.
40. Utrede konseptet «spisevenn» (senest ila. Juni 2023).
41. Administrasjonen bes se på løsninger for å bedre kollektivtransporttilbudet vårt/internttransport mellom våre 3 nærmiljøer, ref. innspill fra bl.a. visjonsarbeid og kommuneplanarbeidet. Flex-ordningen skal vurderes. Kostnadene skal vurderes videre, en sak for kommunestyret.
42. I kommunedirektørens forslag er det gratis å leie Vålerhallen, Våk gymsal og Svinndalhallen for barn og unge under 19 år. For øvrige grupper reduseres leien for året 2023 med 30 %. Dette på bakgrunn av redusert standard (Vålerhallen) og ønske om økt aktivitet og fokus på folkehelse.
43. Det bes om en sak hvor man vurderer renovering av hovedbygningen på Berg bygdetunet (ref. sak 48/22). Det skal vurderes stilperiode/historie, tilstand, renoveringsbehov, fremtidig bruk, ekstern hjelp og økonomiske midler m.m. Økonomisk ramme for en renoveringsplan skal belyses.

44. Administrasjonen bes se på en sak rundt lysløypa ved Folkestad. Lage en langsiktig driftsplan og organisering med berørte parter. Kommunedirektøren bes komme tilbake til kommunestyret med et kostnadsoverslag.
45. Administrasjonen skal vurdere å etablere (og evt. reetablere eldre) merkede turløyper og sykkelløyper rundt i får flotte kommune. Dette arbeidet skal gjøres i samarbeid med grunneiere, lag og foreninger e.l. Møteplasser/parkeringsplasser skal også vurderes i tilknytning til disse. Kommunedirektøren bes komme tilbake til kommunestyret med et kostnadsoverslag.
46. Det skal utarbeides en oppgradert klima- og miljøplan for Våler kommune ila 2023/2024.
47. Økonomi bør ikke være til hinder for å kunne bruke Kulturskoletilbudet. Som en prøveordning settes det av midler til inntil 3 plasser som kan brukes til barn og unge som kommer fra familier med svar økonomi. Tilbudet vil i første omgang omfatte tre gratisplasser, uavhengig av disiplin. Det avsettes 50 000,- til formålet. Kommunedirektøren bes komme tilbake til kommunestyret med et kostnadsoverslag.
48. Kommunestyret ber om en sak ved. nærmiljømidler hvor velforeninger kan søke om oppgradering av for eksempel fellesområder m.m. Kommunedirektøren bes komme tilbake til kommunestyret med et kostnadsoverslag.
49. Det skal utarbeides planer for å arrangere bygdedag hvert år. Kommunedirektøren bes komme tilbake til kommunestyret med et kostnadsoverslag.
50. Våler kommune opplever sterk tilflytning. Vi ønsker å ta imot disse på en god måte. Det skal arrangeres «ny i Våler» arrangement hvert år, start første halvår 2023. Det vises til tidligere erfaring ved tilsvarende arrangement i mars 2019. Målet er å dele informasjon til nyinnflyttede, samt å bli bedre kjent, samt inkludere de på deres nye hjemsted m.m. Frivillige, næringslivet, lag og organisasjoner, politikere, offentlige etater m.fl. inviteres inn i dette arbeidet. Kommunedirektøren bes komme tilbake til kommunestyret med et kostnadsoverslag.

Budsjett 2023 | Økonomiplan 2023-26

§ 5-4 Bevilgningsoversikt - drift (1A)

Beløp i 1000

	Økonomiplan					
	Regnskap 2021	Vedtatt Budsjett 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024	Budsjett 2025	Budsjett 2026
Rammetilskudd	-166 475	-165 000	-185 000	-188 000	-184 000	-183 000
Inntekstutjevning	-19 698	-17 000	-21 000	-23 000	-23 000	-23 000
Inntekts- og formueskatt	-179 305	-165 000	-186 000	-188 000	-188 000	-188 000
Eiendomsskatt	-13 993	-14 000	-14 000	-14 000	-14 000	-14 000
Andre generelle driftsinntekter	-18 667	-8 000	-8 000	-8 000	-8 000	-8 000
Sum generelle driftsinntekter	-398 138	-369 000	-414 000	-421 000	-417 000	-416 000
Sum generelle midler bevilget til drift	370 252	351 572	380 000	380 000	380 000	380 000
Avskrivninger	15 265	19 600	21 000	21 000	21 000	21 000
Sum netto driftutgifter	385 517	371 172	401 000	401 000	401 000	401 000
Brutto driftsresultat	-12 621	2 172	-13 000	-20 000	-16 000	-15 000
Renteinntekter	-1 612	-2 100	-2 500	-2 500	-2 500	-2 500
Utbytte	-1 419	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Gevinst og tap på finansielle omløpsmidler	-708	-	-	-	-	-
Renteutgifter	3 770	6 200	12 000	15 500	21 500	21 700
Avdrag på lån	13 540	10 500	12 500	15 000	19 000	19 200
Netto finansinntekter- /utgifter	13 570	13 600	21 000	27 000	37 000	37 400
Motpost avskrivninger	-15 265	-19 600	-21 000	-21 000	-21 000	-21 000
Netto driftsresultat	-14 316	3 828	-13 000	-14 000	0	1 400
Disponering eller dekning av netto driftsresultat						
Overføring til investering	4 960	0	0	0	0	0
Avsetning til bundne driftsfond	2 469	193				
Bruk av bundne driftsfond			-302	-2 347	-2 898	-2 932
Avsetning til disposisjonsfond	6 887		13 302	16 347	2 898	1 532
Bruk av disposisjonsfond		-4 021				
Dekning av tidligere års merforbruk i driftsregnskapet	0	0	0	0	0	0
Sum disponering eller dekning av netto driftsresultat	14 316	-3 828	13 000	14 000	0	-1 400

§ 5-4 Sum bevilgninger drift, netto (1B)

Beløp i 1000

	Økonomiplan					
	Regnskap 2021	Vedtatt Budsjett 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024	Budsjett 2025	Budsjett 2026
Kommunedirektørens	4 888	5 800	6 000	6 000	6 000	6 000
Stab økonomi, innkjøp og IT	9 163	12 800	13 300	13 300	13 300	13 300
Stab HR og administrasjon	12 180	13 000	13 400	13 400	13 400	13 400
Rammeområdet Oppvekst og kultur	175 566	172 500	190 000	190 000	190 000	190 000
Rammeområde helse og velferd	124 783	121 900	128 900	128 900	128 900	128 900
Rammeområdet Miljø og teknikk	31 548	28 500	34 000	34 000	34 000	34 000
Selvkost	-4 905	-2 928	-5 600	-5 600	-5 600	-5 600
Rammer, skatt og finans	17 029					
Sum bevilgninger drift, netto	370 252	351 572	380 000	380 000	380 000	380 000

Kommunestyrets vedtatte budsjett

Budsjet 2023 | Økonomiplan 2023-26

§ 5-6 Økonomisk oversikt etter art - drift

Beløp i 1000

	Økonomiplan					
	Regnska p 2021	Vedtatt Budsjet 2022	Budsjet 2023	Budsjet 2024	Budsjet 2025	Budsjet 2026
Rammetilskudd	-166 475	-165 000	-185 000	-188 000	-184 000	-183 000
Inntektsutjevning	-19 698	-17 000	-21 000	-23 000	-23 000	-23 000
Inntekts- og formueskatt	-179 305	-165 000	-186 000	-188 000	-188 000	-188 000
Eiendomsskatt	-13 993	-14 000	-14 000	-14 000	-14 000	-14 000
Andre skatteinntekter	-558					
Andre overføringer og tilskudd fra staten	-18 109	-8 000	-8 000	-8 000	-8 000	-8 000
Overføring og tilskudd fra andre	-88 110	-50 063	-64 000	-64 000	-64 000	-64 000
Brukerbetalinger	-15 063	-14 000	-15 000	-15 000	-15 000	-15 000
Salgs- og leieinntekter	-32 276	-46 300	-34 000	-34 000	-34 000	-34 000
Sum driftsinntekter	-533 587	-479 363	-527 000	-534 000	-530 000	-529 000
Lønnsutgifter	251 279	236 850	260 000	260 000	260 000	260 000
Sosiale utgifter	61 770	63 740	70 000	70 000	70 000	70 000
Kjøp av varer og tjenester	167 824	140 345	147 000	147 000	147 000	147 000
Overføring og tilskudd til andre	24 828	21 000	16 000	16 000	16 000	16 000
Avskrivninger	15 265	19 600	21 000	21 000	21 000	21 000
Sum driftsutgifter	520 966	481 535	514 000	514 000	514 000	514 000
Brutto driftsresultat	-12 621	2 172	-13 000	-20 000	-16 000	-15 000
Renteinntekter	-1 612	-2 100	-2 500	-2 500	-2 500	-2 500
Utbytte	-1 419	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Gevinster og tap på finansielle omløpsmidler	-708					
Renteutgifter	3 769	6 200	12 000	15 500	21 500	21 700
Avdrag på lån	13 540	10 500	12 500	15 000	19 000	19 200
Netto finansutgifter	13 570	13 600	21 000	27 000	37 000	37 400
Motpost avskrivning	-15 265	-19 600	-21 000	-21 000	-21 000	-21 000
Netto driftsresultat	-14 316	3 828	-13 000	-14 000	0	1 400
Disponering eller dekning av netto driftsresultat						
Overføring til investering	4 960	0	0	0	0	
Avsetning til bundne driftsfond	2 469	193				
Bruk av bundne driftsfond			-302	-2 347	-2 898	-2 932
Avsetning til disposisjonsfond	6 887		13 302	16 347	2 898	1 532
Bruk av disposisjonsfond		-4 021				
Dekning av tidligere års merforbruk i driftsregnskapet	0	0	0	0	0	0
Sum disponering eller dekning av netto driftsresultat	14 316	-3 828	13 000	14 000	0	-1 400
Fremført til inndekning i senere år (merforbruk)	0	0	0	0	0	0

Budsjet 2023 | Økonomiplan 2023-26

§ 5-5 Bevilgningsoversikt - investering (2A)

Beløp i 1000

	Økonomiplan					
	Regnskap 2021	Vedtatt Budsjet 2022	Budsjet 2023	Budsjet 2024	Budsjet 2025	Budsjet 2026
Investering i varige driftsmidler	31 580	52 600	148 550	204 700	202 700	15 200
Tilskudd til andres investeringer	2 296					
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	856		850	850	850	850
Utlån av egne midler	-	-	-	-	-	-
Avdrag på lån	-	-	-	-	-	-
Sum investeringsutgifter	34 732	52 600	149 400	205 550	203 550	16 050
Kompensasjon for merverdiavgift	-6 853	-6 900	-24 650	-39 000	-39 000	-1 500
Tilskudd fra andre	-1 514					
Salg av finansielle anleggsmidler						
Utdeling fra selskaper	-	-	-	-	-	-
Mottatte avdrag på utlån av egne midler	-	-	-	-	-	-
Bruk av lån	-34 724	-45 700	-123 900	-77 500	-163 700	-13 700
Sum investeringsinntekter	-43 091	-52 600	-148 550	-116 500	-202 700	-15 200
Videreutlån	18 215	8 000	18 000	8 000	8 000	8 000
Bruk av lån til videreutlån	-8 000	-8 000	-18 000	-8 000	-8 000	-8 000
Avdrag på lån til videreutlån	1 524	3 000	1 560	1 560	1 560	1 560
Mottatt avdrag til videreutlån	-4 412	-3 000	-1 560	-1 560	-1 560	-1 560
Netto utgifter videreutlån	7 327	0	0	0	0	0
Overføring fra drift	-4 960		-	-	-	-
Avsetning til bundne investeringsfond		-	-	-	-	-
Bruk av bundne investeringsfond						
Avsetning til bundne investeringsfond	2 888	-				
Bruk av ubundne investeringsfond			-850	-89 050	-850	-850
Dekning av tidligere års udekket beløp	13 319	-	-	-	-	-
Sum overføring fra drift og netto avsetninger	11 247	0	-850	-89 050	-850	-850
Fremført til inndekning i senere år (udekket)	10 215	0	0	0	0	0

§ 5-5 Bevilgningsoversikt - investering (2B)

Beløp i 1000

	Økonomiplan					
	Regnskap 2021	Vedtatt Budsjett 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024	Budsjett 2025	Budsjett 2026
Rammeområde Kommunedirektøren		12 500	0	0	0	0
Rammeområde Stab Økonomi, innkjøp og IKT	4 677	4 500	4 500	5 000	5 000	5 000
Rammeområde Stab HR	34					
Rammeområde Helse og velferd	101		1 875	0	0	0
Rammeområdet Miljø og teknikk	26 432	17 500	116 875	190 000	190 000	2 500
Rammeområdet selvkost	2 394	18 100	25 300	9 700	7 700	7 700
Sum 2B	33 638	52 600	148 550	204 700	202 700	15 200

Investeringer i aksjer og eiendeler

Beløp i 1000

	Økonomiplan					
	Regnskap 2021	Vedtatt Budsjett 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024	Budsjett 2025	Budsjett 2026
KLP egenkapitaltilskudd	856	0	850	850	850	850
Sum investeringer i aksjer og eiendeler	856	0	850	850	850	850

Utlån

Beløp i 1000

	Økonomiplan					
	Regnskap 2021	Vedtatt Budsjett 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024	Budsjett 2025	Budsjett 2026
Utlån Husbanken	18 215	8 000	18 000	8 000	8 000	8 000
Sum utlån	18 215	8 000	18 000	8 000	8 000	8 000

Vedlegg:

Forskrift om gebyr for plan- og byggesaksbehandling

1. Generelle bestemmelser

1.1. Formål.

Alle som får utført tjenester, som omfattes av denne forskriften skal betale gebyr. Gebyret skal ikke overskride kommunens nødvendige kostnader på sektoren. Betaling av gebyr er et vilkår for å få utført tjenesten det søkes om. Tjenester som nevnt i første ledd gjøres betinget av at gebyr er innbetalt dersom gebyret er over kr. 100 000,-.

1.2. Gebyr

Gebyret fastsettes på grunnlag av de satser som gjelder når fullstendig søknad foreligger. Det er bruksarealet, BRA, som skal benyttes ved beregningene. Gebyret utregnes etter minstesats (M) som er satt til kroner 2 490,- med unntak av plansaker. Minstebeløpet justeres pr.1 januar hvert år som følge av kommunestyrets vedtak om generell prisjustering. Det svares ikke morarente av for høyt eller for lavt beregnet gebyr.

1.3. Særskilte kostnader.

Nødvendige utgifter til tinglysning og annet som kommunen utreder som ledd i behandlingen betales i tillegg til fastsatt gebyr, med unntak der det fremkommer spesifikt i regulativet. Dersom kommunen engasjerer sakkyndig bistand, jf. pbl. § 33-1, betales slike utgifter i tillegg til fastsatt gebyr.

1.4. Klageadgang.

Gebyrfastsettelsen i den enkelte sak kan ikke påklages. Slikt gebyr er en oppfølging av gebyrregulativet, og ikke et enkeltvedtak i henhold til forvaltningslovens bestemmelser

2. Byggesak

Byggesaksgebyret inkluderer midlertid brukstillatelse og ferdigattest.

1.1. Tilbygg, påbygg, ombygging, garasje, uthus, bruksendring og liknende etter plan- og bygningslovens kapittel 20.

Tiltak 0 – 30 m ²	2 720,-
Tiltak 31 - 70 m ²	5 430,-
Tiltak 71 -100 m ²	8 150,-
Tiltak over 100 m ²	10 870,-

1.2. Eneboliger, tomannsboliger, fritidsboliger.

Enebolig/fritidsbolig 0 – 70 m ²	19 020,-
---	----------

Budsjett 2023 | Økonomiplan 2023-26

Enebolig/fritidsbolig 71 – 150 m ²	24 440,-
Enebolig/fritidsbolig 151 - 250 m ²	29 880,-
Enebolig/fritidsbolig > 250 m ²	32 590,-
Tillegg for sekundærleilighet	5 430,-
Tomannsbolig	32 590,-
1.3. Rekkehus, blokker med mer, inkl. en brukstillatelse/ferdigattest	
Arealenhet 0 - 70 m ²	19 020,-
Arealenhet 71 - 150 m ²	24 440,-
Arealenhet 151 - 250 m ²	29 880,-
Arealenhet > 250 m ²	32 590,-
Bygg med flere leiligheter (samme bygningskropp): For leiligheter av lik størrelse og utforming betales full sats for en leilighet, deretter 50 % av hovedsats for overskytende antall leiligheter.	
1.4. Nybygg, større til- og påbygg som ikke hører inn under 2-1 til og med 2-3.	
0 – 200 m ²	24 440,-
Tillegg for arealer 201 3000 m ² per påbegynte	
Arealintervall à 100 m ²	5 430,-
Tillegg for arealer > 3000 m ²	8 150,-
1.5. Andre tiltak	
Skilter, støttemurer, skjermvegger, innhegninger rehabilitering av skorstein	2 750,-
Tekniske installasjoner, terrenginngrep, utomhusplaner, bassenger, brønner, dammer, brygger, forstøtningsmur, transformator, frittstående mur, fasadeendringer etc.	5 430,-
Felles tekniske installasjoner	13 580,-
Riving, vesentlig endring/reparasjon/rehabilitering	
0 – 70 m ²	2 715,-
71-150 m ²	5 430,-
>150 m ²	8 150,-

Andre mindre søknadspliktige tiltak, plattinger, terrasser, fasadeendringer etc.	2 715,-
1.6. Deling av eiendom	
Deling av eiendom	6 790,-
1.7. Driftsbygninger i landbruket, pb. §§ 20-3 og 20-4	
Arealenhet 0 – 200 m ² (arealene akkumuleres)	5 430,-
Arealenhet 201 – 500 m ²	8 150,-
Arealenhet 501 – 1000 m ²	13 580,-
Arealenhet > 1001 m ²	16 290,-
Tillegg for driftsbygning med husdyrrom	2 715,-
1.8. Igangsettingstillatelse	
Igangsettingstillatelse	4 075,-
1.9. Tilsynsgebyr	
Det betales et tilsynsgebyr i alle saker med krav om ansvarsrett. Kommunen kan bortfalle krav om tilsynsgebyr dersom arbeidets art og omfang tilsier dette.	2 715,-
1.10. Godkjenning personlig ansvarsrett	
Godkjenning av personlig ansvarsrett som selvbygger, jfr. Byggesaksforskriften 10 § 6-8	2 715,-
1.11. Dispensasjon	
Det kreves gebyr, fast sats, for hvert forhold som krever dispensasjon fra bestemmelsene i plan- og bygningsloven, teknisk forskrift og/eller arealplaner. Dersom dispensasjonen etter kommunens vurdering fremstår som særlig kurant betales halv sats	12 145,-
1.12. Mindre endring av gitt tillatelse	

Mindre endring av gitt tillatelse	2 715,-
1.13. Søknadspliktige endringer av gitt tillatelse	
For behandling av endret søknad eller tillatelse betales et tilleggsgebyr på 25 % av opprinnelig gebyr. Tilleggsgebyr tilkommer ikke dersom endringen er fremmet for å imøtekomme merknader, klager og/eller saker av mindre vesentlige betydninger, eksempelvis tilpasninger	% - vis variabel
1.14. Fornyelse av gitt tillatelse	
For fornyelse av gitt tillatelse som er bortfalt, betales 25 % av satsene i gjeldende regulativ. Dette forutsetter at det ikke er endringer i prosjektet, planstatus for området, lover og forskrifter som berører prosjektet, og/eller det er bygget eller planlegges nye tiltak som berører prosjektet.	%-vis variabel
1.15. Midlertidig brukstillatelse	
Midlertidig brukstillatelse utover hva som er inkludert (forlengelse)	2 715,-
1.16. Avslag og søknader som trekkes	
Dersom det gis avslag på søknad om tiltak betales gebyr med 50 % av ordinær sats, det samme gjelder for søknader som trekkes hvor saksbehandlingen er påstartet. Gebyr for behandling av dispensasjonssøknad, jfr. Regulativets pkt. 2-12 reduseres ikke.	%- vis variabel

1.17. Igangsetting uten tillatelse

Igangsetting uten tillatelse/oppfølging av pbl. kap. 32.	
Inntil 5 timer merarbeid	5 430,-
Inntil 10 timer merarbeid	10 865,-
Tillegg utover 10 timers merarbeid per påbegynt time	815,-
Satser ilegges i tillegg til ordinært søknadsgebyr.	
Overtredelsesgebyr iht. pbl. § 32 kan også ilegges.	

1.18. Tilleggsgebyr per time utover «normal» saksbehandlingstid.

Faktura for tilleggsarbeid gjelder kun de forhold der merarbeidet uten tvil ikke dekkes opp av ordinært gebyr	815,-
---	-------

1.19. Veiledning/rådgivning per time

Veiledning/rådgivning per time utover generell rådgivning	815,-
---	-------

1.20. Behandling av avfallsplan

Behandling av avfallsplan	2 715,-
---------------------------	---------

1.21. Arealberegning

Areal på bygg beregnes som bruksareal etter NS3940. I rom med høyde over 4,9 meter skal arealet kun medregnes en gang, men dersom det senere innredes flere etasjer skal det beregnes fullt gebyr for det nye arealet. Bruksareal under terreng medtas. For tiltak som ikke har noe bruksareal, beregnes arealet etter tiltakets flateinnhold.

1.22. Betaling

Betaling skjer etter det regulativ og med de satser som gjelder på søknadstidspunktet. Gebyrene justeres per 1. januar hvert år, som følge av kommunestyrets vedtak om generell prisjustering.

Dersom kommunen engasjerer sakkyndig bistand betales slike utgifter i tillegg til fastsatt gebyr, jf. pbl. § 33-1.

Når beregnet gebyr blir åpenbart urimelig, kan kommunestyret eller den det bemyndiger fravike betalingsregulativet.

3. Plansaker

3.1. Detaljreguleringsplan, pbl. § 12-3.

Det betales gebyr etter planområdets størrelse etter følgende satser:

0 til og med 3.000 m ²	45 000,-
3001 til og med 6000 m ²	69 000,-
6001 til og med 10000 m ²	89 500,-
10001 til og med 20000 m ²	111 000,-
Tillegg for hver påbegynt 10000 m ² over 20000 m ²	10 600,-

Det skal i tillegg betales gebyr for det bruksareal (BRA) som planen gir mulighet for både ved nybygging og for bruksendring av eksisterende bygg. Bruksareal under terreng skal medregnes.

0 til og med 1000 m ²	31 900,-
1001 til og med 3000 m ²	52 500,-
3001 til og med 5000 m ²	74 000,-
5001 til og med 10000 m ²	95 800,-
10001 til og med 20000 m ²	106 000,-
20001 til og med 30000 m ²	138 000,-
30001 til og med 40000 m ²	148 300,-
40001 til og med 50000 m ²	159 600,-
50001 til og med 70000 m ²	169 900,-
over 70000 m ²	190 500,-

Det skal ikke beregnes gebyr for arealer som reguleres til offentlig grønnstruktur- og friluftsførmål, Inf, verneområder samt eksisterende offentlige trafikkområder.

For behandling av flere alternative planforslag betales et tilleggsgebyr på 25 % av satsene i første og andre ledd for hvert ekstra planforslag. Ved endring eller utvidelser av planer skal det ikke beregnes gebyr for områder kommunen ønsker å ta med i reguleringsplanen i tillegg til

forslagsstillers ønsker/behov, dersom det ikke er direkte planfaglige grunner til dette. Hensikten er å få oppdaterte planer med et naturlig geografisk omfang.

3.2. Endring reguleringsplan, pbl. § 12-14, 1. ledd, jf. § 12-13 Inkl. kunngjøringskostnader	32 000,-
3.3. Mindre reguleringsendring, pbl. § 12-+14, 2. ledd	22 000,-
3.4. Konsekvensutredning	
For planer som krever konsekvensutredning, tas et tilleggsgebyr etter antall tema som må utredes.	
For planer som krever konsekvensutredning av 1-3 tema	17 000,-
For planer som krever konsekvensutredning av 4 eller flere tema	27 000,-
3.5. Oppstartsmøte reguleringsplan	14 000,-
3.6. Timepris	
For arbeid eller møter som ikke faller direkte under punktene over, Faktureres timepris for påbegynt time.	1 500,-
4. Gebyrregulativ for behandling av saker etter veglova	
Behandling av gravemeldinger, veglova §§ 32 og 57	2 680

Gebyrer for oppmålingsavdelingen gjeldende fra 01.01.2023

Gebyr for arbeider etter Matrikkeloven

(Lovens § 32, forskriftene § 16) Fastsettes som følgende for Våler kommune.

1. Oppretting av matrikkelenhet

Oppretting av grunneiendom og festegrund og matrikulering av eksisterende umatrikulert grunn, samt arealoverføring

Areal fra 0 – 249 m ²	11 500,-
Areal fra 250 – 499 m ²	19 300,-
Areal fra 500 – 1499 m ²	27 500,-
Areal fra 1500 – 2000 m ²	33 400,-
Areal fra 2001 – 20.000m ² –pr. påbegynt da.	2 270,-
Areal fra 20.001 – 100.000 m ² –pr. påbegynt da.	1 130,-
Areal over 100.001 m ² – økning pr. påbegynt da.	830,-

Ved samtidig oppmåling av flere tilgrensende tomter som er rekvirert av samme rekvirert, gis følgende reduksjoner i gebyret per tomt:

6 - 10 tomter	10 % reduksjon
11 - 25 tomter	15 % reduksjon
26 og flere	20 % reduksjon

2. Oppretting av uteareal på eierseksjon

Gebyr for tilleggsareal pr. eierseksjon

Areal fra 0 – 50 m ²	7 600,-
Areal fra 51 – 250 m ²	11 400,-
Areal fra 251 – 500 m ²	15 300,-
Areal fra 501 – 1000 m ²	26 500,-
Areal fra 1001 – 2000 m ²	33 400,-
Areal fra 2001 – økning pr. påbegynt dekar	1 130,-

3. Oppretting av anleggseiendom*Gebyr som for oppretting av grunneiendom.*

Volum fra 0 – 2000 m ³	20 500,-
volum fra 2001 – 20.000m ³ pr. påbegynt 1000m ³	3 040,-
volum over 20.001 m ³ – økning pr. påbegynt 1000m ³	1 530,-

4. Registrering av jordsameie

Gebyr for registrering av eksisterende jordsameie faktureres etter medgått tid.

5. Innløsning av festetomt*For festegrunn som skal innløses til grunneiendom skal det gjennomføres en oppmålingsforretning.*

For festegrunner som har målebrev med koordinatbestemte grensepunkt som er bestemt i Euref 89 og Ngo 48. De må videre kunne gjennomføres uten ny merking og måling.

7 600,-

For festegrunner som har målebrev med koordinatbestemte grensehjørner, eller et geodetisk grunnlag som kan konverteres til EUREF89 gjennom en beregning, kan oppmålingsforretningen gjennomføres uten ny merking i marka og måling.

11 400,-

For festegrunner som ikke oppfyller kravet om tidligere oppmåling, og hvor man må holde full oppmåling kreves gebyr etter pkt. 1.

6. Oppretting av matrikkelenhet uten fullført oppmålingsforretning

Viser til punktene 1, 3 og 4. (Tidligere midlertidig forretning)

5 350,-

I tillegg kommer gebyr for å utføre oppmålingsforretning punkt 1

7. Avbrudd i oppmålingsforretning eller matrikulering

Gebyr for utført arbeide når saken blir trukket før den er fullført, må avvikles eller lar seg matrikkelføre på grunn av endrede hjemmelsforhold, settes til 1/3 av gebyrsatsene etter 1 og 2

8. Gebyr til kommunen når oppmålingsforretningsarbeidet delvis blir utført av kommunen, og delvis av andre.

Gebyr for utført arbeid der deler av arbeidet blir utført av andre, fastsettes gebyret til kommunen etter hvor stor andel av arbeidet kommunen utfører.

Følgende prosentkala regnet av totalgebyret brukes:

- a. Kommunens klargjøring 20 % Statens vegvesen 15%
- b. Varsling og forretningsmøte i marka 20 % Statens vegvesen 25%
- c. Teknisk arbeide og dokumentasjon 40 %
- d. Registreringsarbeid/slutføring 20 %

9. Grensejustering*Grunneiendom*

Ved gebyr for grensejustering kan arealet for involverte eiendommer justeres med inntil 5 % av eiendommens areal. (maksimalgrensen er satt til 500 m²). En eiendom kan imidlertid ikke avgi areal som i sum overstiger 20 % av eiendommens areal før justeringen.

Areal fra 0 – 100 m ²	11 400,-
areal fra 101 – 500 m ²	15 200,-

10. Anleggseiendom

For anleggseiendom kan volumet justeres med inntil 5 % av anleggseiendommens volum, men den maksimale grensen settes til 1000 m³

volum fra 0 – 250 m ³	15 200,-
volum fra 251 – 1000 m ³	19 200,-

11. Oppmålingsforretning over spesielle arealer

For forretninger over større sammenhengende arealer til landbruksformål, almene friluftformål og ferdig regulerte områder som senere skal deles, betales for klargjøring av saken et grunnbeløp på 25 900,-, og arbeid utover dette blir etter medgått tid.

12. Klarlegging av eksisterende grense der grensen tidligere er koordinatbestemt ved oppmålingsforretning

For første punkt	2 780,-
For inntil 2 punkt	5 660,-
For overskytende punkt	750,-

13. Klarlegging av eksisterende grense der grensen ikke tidligere er koordinatbestemt / eller klarlegging av rettigheter

For første punkt	4 780,-
For inntil 2 punkt	9 310,-
For overskytende punkt	3 040,-

Dersom man ved klarleggingen får påvist eksisterende grensepunkt som ikke er innmålt/koordinatfestet, kan dette gjøres etter punkt 12. pkt.3 750,-

Dersom man står i ferd med å fjerne et eksisterende godkjent gml. grensemerke, pga. gravearbeid eller lignende, så vil vi gjerne ta arbeidet med å måle det inn dersom dere varsler oss på forhånd. Slik at koordinater på gamle merker ikke går tapt. 0,-

14. Urimelig gebyr

Dersom gebyret åpenbart er urimelig i forhold til de prinsipper som er lagt til grunn, og det arbeidet og de kostnadene kommunen har hatt, kan kommunedirektøren eller den han/hun har gitt fullmakt, av eget tiltak fastsette et passende gebyr.

Fullmaktshaver kan under samme forutsetninger og med bakgrunn i grunngitt søknad fra den som har fått krav om betaling av gebyr, fastsette et redusert gebyr.

15. Utstedelse av matrikkelbrev

Nyutstedelser av matrikkelbrev:

Matrikkelbrev inntil 10 sider	200,-
Matrikkelbrev over 10 sider	400,-

Endring i maksimalsatsene reguleres av Statens kartverk i takt med den årlige kostnadsutviklingen

16. Transformasjon av punkter for firma

Dersom noen skulle trenge hjelp til transformering av data mellom Euref89 og Ngo 48 eller noe annet system som vi kan transformere (har formler til) så vil dette prises for inntil 6 punkt m/ dokumentasjon på min.

750,-

Utover dette brukes vanlig timesats etter medgått tid, se under «Generelt om betaling»

Gebyrforskrifter for arbeider etter lov om seksjonering

Gjennomføring av oppmålingsforretning for grunnareal som inngår i en seksjon Gebyr fastsettes etter reglene i punkt 2.

Gebyr for arbeider etter eierseksjonsloven § 15

1. Oppretting av eierseksjoner, nybygg

1-3 seksjoner

6 900,-

4-8 seksjoner

10 400,-

Fra 9 seksjoner, tillegg pr. ny seksjon

620,-

Maksimalgebyr: 3 x satsen for 4-8 seksjoner

2. Oppretting av eierseksjoner i eksisterende bygg

1-3 seksjoner

8 030,-

4-8 seksjoner

11 500,-

Fra 9 seksjoner, tillegg pr. ny seksjon

770,-

Maksimalgebyr: 3 x satsen for 4-8 seksjoner

Kommunestyrets vedtatte budsjett

3. Reseksjonering, endring av eierseksjoner i seksjonert sameie

1-3 seksjoner	13 900,-
4-8 seksjoner	17 300,-
Fra 9 seksjoner, tillegg pr. ny seksjon	1 130,-
Maksimalgebyr: 3 x satsen for 4-8 seksjoner	

4. Befaring

Befaring av eiendom utføres når kommunen finner det nødvendig ved behandling av saken. Gebyret kommer i tillegg til normale behandlingsgebyr

	4 020,-
--	---------

5. Sletting / oppheving av seksjonert sameie

Saksbehandling for å slette seksjoner på en eiendom

	4 020,-
--	---------

6. Saker som ikke blir fullført. Når saken ikke kan avsluttes, kommunen avslår søknaden eller søker trekke saken

Avsluttes en sak før saksbehandlingen er påbegynt, betales ikke gebyr.

Avsluttes en sak etter at saksbehandlingen er påbegynt: Lavest gebyr av 1/2 av gebyrsatsene etter «Oppretting av eierseksjoner, nybygg» og «Oppretting av eierseksjoner i eksisterende bygg» eller gebyr beregnet etter anvendt timer.

Generelt om betaling**1. Timepris**

For gebyr som skal regnes etter medgått tid jf. Regulativet, skal en bruke følgende timesats

	1 130,-
--	---------

2. Generelt

Gebyrene skal betales inn til kommunekassen etter regningsoppgave fra oppmålingsavdelingen

3. Betalingsbestemmelser

Betaling skjer etter det regulativ og de satser som gjelder på rekvisisjonstidspunktet.

Gebyret skal primært være betalt til kommunekassa før målebrev blir sendt til tinglysning.

Tinglysningsavgift kommer i tillegg til gebyrsatsene, og skal betales etter satsene som gjelder når målebrevet sendes til tinglysning.

Alt oppmålingsarbeid skal i dag koordinatfestes, og gjøres digitalt. Dette krever at man ikke kan ajourføre gamle

matrikelnummer (Gnr, Bnr. og Fnr.) uten at det lages et digitalt matrikelbrev. Seksjonerings skal etter den nye Matrikelloven oppmåles, og det kan i mange tilfeller være fornuftig å foreta ren deling da prisene begynner å bli tilnærmet like.

4. Priser ellers ifm. Kopiering/plotting

Alle priser skal tillegges mva., unntatt situasjonskart.

Kopier

Format Enkeltkopier belastes ikke med gebyr inntil 10 A4 og 5 A3

A4 over 10 kopier pr. stk.

11,-

A3 over 5 kopier pr. stk.

25,-

Kartplott (Ikke fotoformat)

A2 Pris pr. stk.

155,-

A1 Pris pr. stk.

225,-

A0 Pris pr. stk.

315,-

Kopi av digitale kart

Sosi/Dxf Minimum/grunnpris

1 130,-

For minimum/grunnpris bestilling gjelder det eiendom, bygg, vei, vann og høyde data.

Kommunestyrets vedtatte budsjett